

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Випускна робота бакалавра

**на тему «Аналіз і оцінювання ефективності фінансово-економічної
діяльності підприємства»**

Виконала: студентка 4-го курсу, групи 401-ЕФ
Спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за освітньо-професійною програмою «Фінанси,
банківська справа та страхування»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Коблик Л.Р.
Керівник: к.е.н., доцент Фурманчук О.С.
Рецензент: к.т.н., доцент кафедри економіки,
підприємництва та маркетингу
Чичуліна К.В.

Засвідчую, що в цій роботі немає запозичень із
праць інших авторів без відповідних посилань
Коблик Л.Р.

Підтверджую достовірність даних, використаних
у роботі
Коблик Л.Р.

Полтава, 2024 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Організація фінансово-економічної діяльності суб'єктів господарювання.....	7
1.2. Фактори впливу та показники оцінювання ефективності фінансово- економічної діяльності.....	13
1.3. Інформаційно-аналітичне забезпечення аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства.....	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «МИРГОРОДСЬКИЙ ЗАВОД МІНЕРАЛЬНИХ ВОД».....	30
2.1. Оцінювання майнового стану та ділової активності підприємства.....	30
2.2. Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод».....	46
2.3. Оцінювання ефективності фінансово-економічної діяльності товариства.....	57
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «МИРГОРОДСЬКИЙ ЗАВОД МІНЕРАЛЬНИХ ВОД»	67
3.1. Обґрунтування резервів зростання ефективності фінансово-економічної діяльності товариства	67
3.2. Напрями покращення фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод».....	73

				ВР 401-ЕФ 20035			
	П. І. Б.	Підпис	Дата				
<i>Розроб.</i>	<i>Коблик Л.Р.</i>			<i>Аналіз і оцінювання ефективності фінансово- економічної діяльності підприємства</i>	Літ.	Арк.	Акрушів
<i>Перевір.</i>	<i>Фурманчук О.С.</i>				3	89	
<i>Н. Контр.</i>	<i>Фурманчук О.С.</i>				<i>Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування</i>		
<i>Затверд.</i>	<i>Кулик В.А.</i>						

ВИСНОВКИ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83
ДОДАТКИ.....	89

				ВР 401-ЕФ 20035			
	П. І. Б.	Підпис	Дата	<i>Аналіз і оцінювання ефективності фінансово- економічної діяльності підприємства</i>	Літ.	Арк.	Акрушів
Розроб.	Коблик Л.Р.					4	89
Перевір.	Фурманчук О.С.				<i>Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування</i>		
Н. Контр.	Фурманчук О.С.						
Затверд.	Кулик В.А.						

ВСТУП

Фінансово-економічна діяльність підприємства є основою його функціонування та розвитку. Вона охоплює процеси планування, управління та контролю фінансових ресурсів, що забезпечують досягнення стратегічних і тактичних цілей. Основною проблемою багатьох підприємств є підвищення ефективності їх функціонування та забезпечення економічного зростання в умовах посилення конкуренції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Інструментом, що здатний подолати зазначену проблему, є фінансовий аналіз. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства формує підґрунтя для прийняття ефективних управлінських рішень щодо тактики та стратегії розвитку господарюючого суб'єкта. У зв'язку з цим актуальність обраної теми дипломної роботи незаперечна.

Питання аналізу та оцінювання ефективності фінансово-економічної діяльності підприємств розглядаються у працях багатьох науковців і практиків. Серед основних варто назвати праці: О. І. Барановського, О. М. Волкової, А. Гропелі, А. І. Даниленка, А. І. Ковальова, В. В. Ковальова, Б. Коласс, М. Н. Крейніної, Л. А. Лахтіонової, В. М. Родіонової, Г. В. Савицької, О. О. Терещенко, М. Г. Чумаченко, А. Д. Шеремета та ін.

Не применшуючи внеску цих дослідників у розв'язання проблем аналізу фінансового стану підприємств, слід зазначити, що питання систематизації та методів розрахунку показників фінансового стану, адаптації та визначення доцільності використання зарубіжних методів аналізу для вітчизняних підприємств, а також необхідність уніфікації стандартів аналізу для вітчизняних підприємств, як і раніше, залишаються невирішеними. відповідні чітко визначеним принципам і т. д. Усе це вказує на необхідність подальшого дослідження проблем аналізу фінансово-економічної діяльності підприємств.

Метою випускної роботи бакалавра є дослідження теоретичних засад, обґрунтування практичних рекомендації щодо підвищення ефективності фінансово-економічної діяльності підприємства.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено наступні завдання:

- визначити особливості організації фінансово-економічної діяльності суб'єктів господарювання;
- дослідити фактори впливу та показники оцінювання ефективності фінансово-економічної діяльності;
- обґрунтувати інформаційно-аналітичне забезпечення аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства;
- провести оцінювання майнового стану та ділової активності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»;
- проаналізувати фінансову стійкість, ліквідність та платоспроможність товариства;
- здійснити оцінювання ефективності фінансово-економічної діяльності товариства;
- обґрунтувати резерви зростання ефективності фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»;
- сформулювати напрями покращення фінансово-економічної діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження є фінансово-економічна діяльність ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод».

Предметом дослідження є процес аналізу та оцінювання фінансово-економічної діяльності підприємства.

Інформаційною базою дослідження виступали законодавчі та нормативно-правові акти з питань організації діяльності підприємств в Україні; монографії, підручники та наукові праці вітчизняних та зарубіжних фахівців у періодичних фахових виданнях з питань проведення аналізу фінансово-економічної діяльності підприємств; фінансова звітність ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2020-2022 роки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Організація фінансово-економічної діяльності суб'єктів господарювання

У нестабільній економічній ситуації, яка супроводжується погіршенням бізнес-середовища, підтримання фінансового становища суб'єктів господарювання всіх форм власності в усіх сферах діяльності на належному рівні потребує ефективної організації фінансово-економічної діяльності підприємства. Кожне підприємство націлене на максимально ефективне використання фінансових ресурсів, що становлять зміст фінансово-економічної діяльності. Своєчасність і повнота фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності та розвитку підприємства, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими контрагентами залежать від належного рівня організації фінансово-економічної діяльності.

У науковій літературі та нормативній базі існують різні підходи до визначення поняття «фінансова діяльність підприємства». Так, Господарський кодекс України визначає фінансову діяльність суб'єктів господарювання через призму фінансового посередництва. Проте дане пояснення досліджуваної категорії не в повній мірі відображає її сутність та розглядає лише окремий випадок фінансово-економічної діяльності суб'єктів господарювання, які займаються наданням фінансових послуг та є фінансовими посередниками [1].

Аналіз наукових думок до визначення сутності фінансової діяльності підприємств дозволяє виділити два підходи до розкриття її економічного змісту. Представники першого підходу під фінансовою діяльністю підприємства розуміють діяльність, пов'язану з фінансовим забезпеченням – формуванням та ефективним використанням фінансових ресурсів підприємства. Поряд із функціональним призначенням науковці першого підходу особливу увагу

приділяють управлінському аспекту, згідно з яким фінансову діяльність розглядають як діяльність персоналу підприємства, спрямовану на ухвалення ефективних рішень з управління фінансовими ресурсами.

Представники другого підходу розглядають фінансову діяльність, вказуючи на її інструменти – систему форм і методів. Незважаючи на те, що вчені акцентують увагу на інструментах, вони також не заперечують функціонального призначення фінансової діяльності – фінансового забезпечення, яке є ключовим положенням у визначенні сутності досліджуваного поняття.

Узагальнення різних точок зору щодо визначення сутності категорії «фінансово-економічна діяльність підприємства» вітчизняними вченими та нормативними актами подано в таблиці.1.1.

Таблиця 1.1

Аналіз поняття «фінансово-економічна діяльність підприємства»

№	Автори, джерела	Визначення	Коментар
1	2	3	4
1	Господарський кодекс України [1]	фінансова діяльність суб'єктів господарювання включає грошове та інше фінансове посередництво, страхування, а також допоміжну діяльність у сфері фінансів і страхування.	Діяльність, пов'язана з фінансовим посередництвом.
2	П(С)БО [2], Мартюшева Л. С., Меренкова Л.О. [3]	Діяльність, яка веде до змін розміру і складу власного та позичкового капіталу підприємства (який не є результатом операційної діяльності)	Діяльність, пов'язана із формуванням та розподілом фінансових ресурсів підприємства.
3	Азаренко Г. М. [5]	Діяльність суб'єкта господарювання, що реалізується шляхом використання відповідних форм і методів фінансового забезпечення функціонування підприємств для досягнення ними основної мети – отримання доходів.	Діяльність, що забезпечує функціонування підприємства шляхом використання фінансових інструментів.
4	Поддєрьогін А. М. [6]	Система форм і методів, які використовуються для фінансового забезпечення функціонування підприємств та досягнення ними поставлених цілей.	Фінансове забезпечення функціонування підприємства
5	Загородній А. Г. [8]	Діяльність спрямована на забезпечення фінансовими ресурсами поточної операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства.	Метою діяльності є забезпечення підприємства фінансовими ресурсами

1	2	3	4
6	Бердар М. М. [7]	Діяльність, пов'язана з організацією фінансів підприємства та здійснення відповідно до цілей і завдань стратегії економічного розвитку господарюючого суб'єкта. Ця діяльність пов'язана із формуванням активів та фінансової структури капіталу.	Діяльність щодо формування економічних та фінансових ресурсів, направлена на реалізацію стратегії економічного розвитку підприємства.
7	Зятковський І. В. [9]	Діяльність суб'єкта господарювання, пов'язана з мобілізацією фінансових ресурсів, необхідних для виконання завдань, які поставив перед ним його засновник.	Під фінансовою діяльністю розуміється мобілізація фінансових ресурсів для задоволення потреб власника
8	Терещенко О. О. [10]	Фінансова діяльність, яку розглядають у вузькому та широкому значеннях. У вузькому значенні основний зміст фінансово-економічної діяльності полягає у фінансуванні підприємства (надходження власного капіталу із зовнішніх джерел, отримання позик, погашення позик). У широкому значенні під фінансовою діяльністю розуміють усі заходи, пов'язані з мобілізацією капіталу, його використанням, примноженням та поверненням.	Діяльність щодо формування та використання фінансових ресурсів підприємства

Порівняльна оцінка наукових досліджень щодо визначення сутності терміна «фінансово-господарська діяльність підприємства» дає змогу це зробити такі висновки: незрозумілі елементи та кінцеві результати діяльності; організаційний елемент діяльності залишається недослідженим; зв'язок між фінансово-економічною та господарською діяльністю підприємства не виявлено; учасники фінансово-економічної діяльності недостатньо ідентифіковані.

З огляду на вищевикладене, вважаємо за доцільне розуміти фінансово-економічну діяльність підприємства як сукупність дій керівництва та працівників господарюючого суб'єкта щодо пошуку, залучення, використання та контролю за використанням грошових коштів, у рамках економічної взаємодії підприємства із зовнішніми та внутрішніми контрагентами за умов забезпечення конкурентоспроможності на ринках товарів (робіт, послуг) і формування достатнього рівня прибутку для задоволення потреб споживачів, а

також для забезпечення їхньої конкурентоспроможності на ринках товарів (послуг, робіт).

Виходячи з економічної сутності категорії «фінансово-економічна діяльність підприємства», можна сформулювати її завдання, найзагальнішими з яких є:

- фінансова підтримка поточної виробничо-господарської діяльності;
- пошук резервів збільшення виручки, прибутку, підвищення рентабельності та платоспроможності;
- виконання фінансових зобов'язань перед суб'єктами підприємництва, бюджетом і банками;
- мобілізація фінансових ресурсів в обсязі, необхідному для фінансування виробництва і соціального розвитку, збільшення соціального капіталу;
- контроль за рівнем ефективності формування, розподілу та використання фінансових ресурсів [6].

Фінансове забезпечення поточної виробничо-господарської діяльності полягає в наданні фінансових ресурсів для забезпечення безперервності виробничого процесу господарюючих суб'єктів, розширення їхніх виробничих фондів (основних та обігових коштів), активного впливу на підвищення продуктивності праці, зниження витрат виробництва, збільшення заощаджень і підвищення ефективності виробництва.

Організація господарської діяльності потребує адекватного фінансового забезпечення для виявлення та мобілізації резервів збільшення прибутку за рахунок раціонального використання матеріалів, робочої сили. Для реалізації завдань, що вирішуються в процесі фінансово-економічної діяльності, необхідно визначити її напрями, основні та найбільш загальні з них представлені на рисунку 1.1.

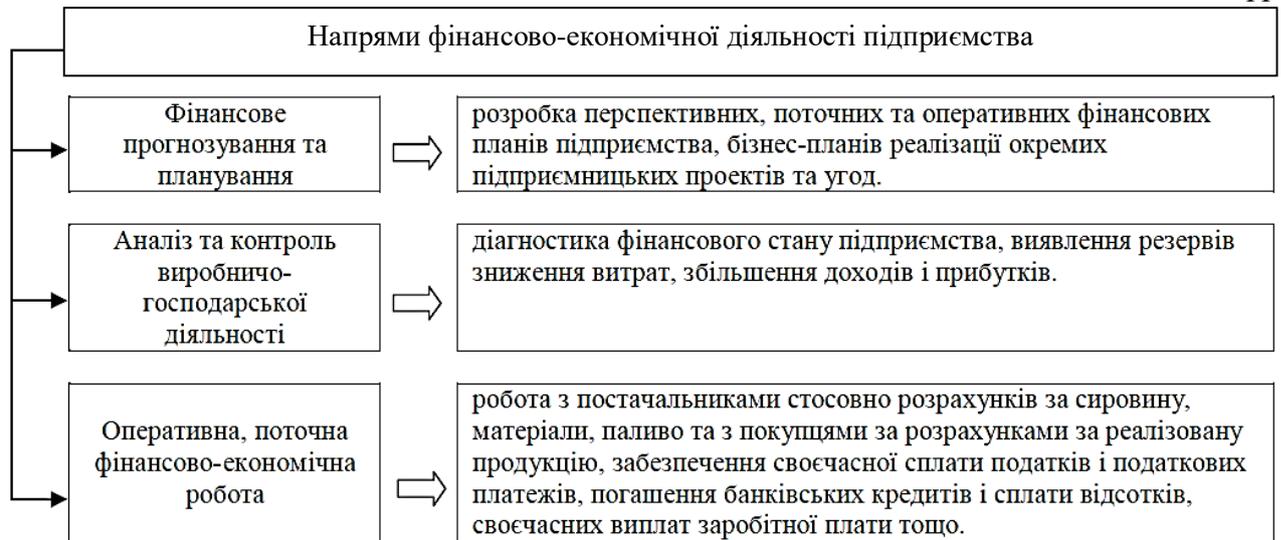

Рис. 1.1. Основні напрями організації фінансово-економічної діяльності підприємства

*Складено за даними [6]

Зазначені напрями фінансово-економічної діяльності підприємства відображають її функціональне призначення, передбачають аналіз, оцінку, оперативне (управління поточними грошовими потоками для забезпечення своєчасних розрахунків з контрагентами та підтримки ліквідності; регулярний моніторинг витрат з метою їх оптимізації та зниження непотрібних витрат), поточне (контроль над складовими оборотного капіталу (запаси, дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість) для забезпечення ефективного функціонування підприємства; виявлення та мінімізація фінансових ризиків, пов'язаних з діяльністю підприємства) та стратегічне (розробка довгострокових фінансових планів, що враховують перспективи розвитку підприємства та зовнішні економічні умови; оптимізація структури капіталу підприємства для забезпечення стійкого фінансового стану та підвищення рентабельності власного капіталу) управління фінансовими ресурсами підприємства для забезпечення ефективності їх формування та використання.

Організація фінансово-економічної діяльності підприємств передбачає застосування різних методів формування і використання ресурсів, а також контроль за їх оборотом для досягнення економічних цілей підприємств.

Методи організації фінансово-економічної діяльності підприємств представлені на рисунку 2.1.

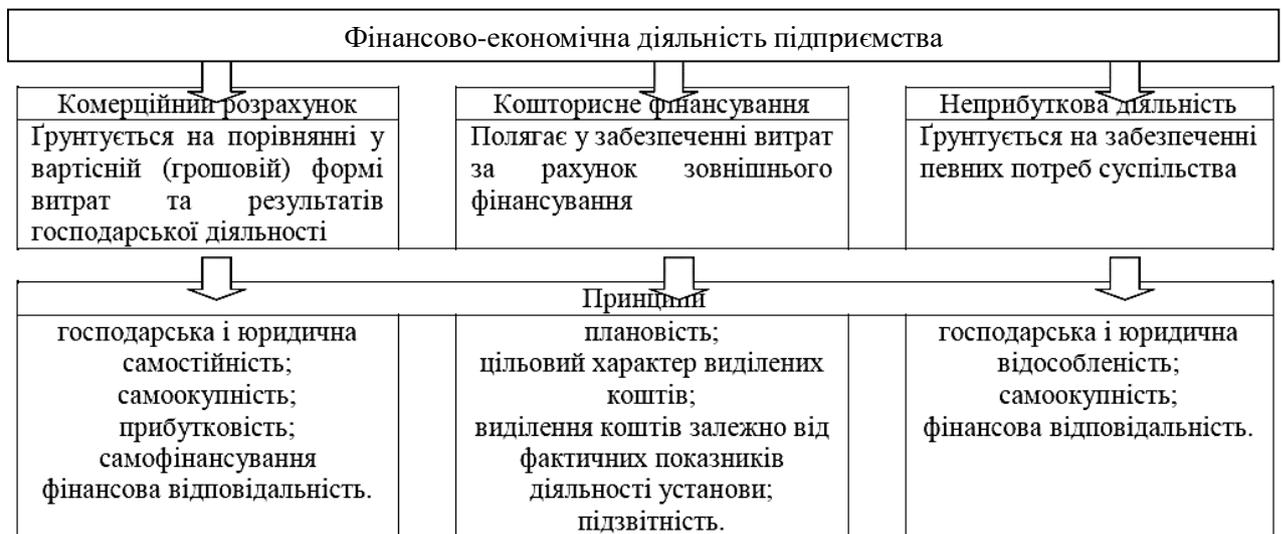

Рис. 1.2. Методи та принципи організації фінансово-економічної діяльності підприємства

*Складено за даними [11]

Як видно з рисунку 1.2, різниця між даними методами організації фінансово-економічної діяльності полягає у встановленні взаємозв'язків між фінансовими ресурсами та джерелами їх формування.

Найбільш поширеним методом організація фінансово-економічної діяльності підприємства є комерційний розрахунок. Вирішальну роль у формуванні фінансових ресурсів при використанні цього методу відіграють власні кошти, які покривають більшу частину витрат, а також є гарантом отриманого кредиту. Комерційний розрахунок є високоефективним методом організації фінансово- економічної діяльності, тому що спонукає підприємство до пошуку оптимальних джерел фінансування та раціонального розподілу ресурсів на основі мінімізації витрат і максимізації прибутку. Однак варто зазначити, що хоча комерційний розрахунок характерний для ринкової економіки і сприяє високоефективному управлінню, при використанні цього методу організації фінансово-економічної діяльності кошти залучаються

виключно власними силами і підприємство несе повну відповідальність за свою діяльність.

Неприбуткова діяльність – це метод організації фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та установ спрямований на задоволення певних потреб суспільства. Діяльність цих підприємств фінансується за рахунок спонсорських та інших доходів, здебільшого від засновників, а відсутність прибутку дає їм змогу знижувати ціни і робити відповідні товари та послуги доступнішими. Соціальні установи та муніципальні підприємства можуть здійснювати свою діяльність на принципах нерентабельності. Основним завданням цих підприємств є забезпечення соціального ефекту.

Кошторисне фінансування пов'язане з покриттям видатків з державного або місцевих бюджетів на основі підготовленого кошторису. Цей метод організації фінансово-економічної діяльності не дає достатніх стимулів для раціонального та ефективного управління, тому його застосовують у тих сферах, де складно забезпечити самоокупність і рентабельність. Насамперед це соціальні установи, які надають так звані безоплатні послуги, тобто оплата здійснюється не одержувачем послуг, а державою або за рахунок централізованих фондів.

Таким чином, фінансово-економічна діяльність підприємства – це цілеспрямований процес формування та ефективного використання фінансових ресурсів економічного суб'єкта для забезпечення його діяльності з метою досягнення поставлених цілей. Виходячи з вищевикладених завдань фінансово-економічної діяльності, незаперечною є необхідність проведення аналізу з метою її ефективної організації.

1.2. Фактори впливу та показники оцінювання ефективності фінансово-економічної діяльності

Метою організації фінансово-економічної діяльності, як і будь-якої іншої сфери діяльності, на комерційному підприємстві є досягнення найвищих

показників ефективності. Тому необхідно визначитися з розумінням самої категорії «ефективність», щоб надалі визначити напрями її вдосконалення, показники, що її вимірюють, та розробити фундаментальну модель аналізу ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

В. Андрійчук розглядає ефективність як результативність певної дії чи процесу, яка вимірюється відношенням між отриманим результатом та затратами (ресурсами), що сприяли його отриманню [12]. На думку С. Мочерного ефективність – це здатність зумовлювати ефект, результативність процесу, які визначаються як відношення результату до величини витрат, що забезпечили цей результат [13]. Науковець І. Павленко розглядає ефективність як комплексну оцінку кінцевих результатів використання матеріальних, інформаційних, трудових та фінансових ресурсів підприємства у процесі виробництва товарів та надання послуг за певний термін [14]. У результаті проведеного дослідження Григораш О.В. та Терьошина Ю.О. формують висновок про те, що ефективність доцільно вважати співвідношенням між одержаними результатами від господарської діяльності та витраченими ресурсами на їх досягнення [15].

З урахуванням економічного змісту фінансово-економічної діяльності підприємства та розуміючи сутність категорії «ефективність» з економічної точки зору, можна сформувати перелік факторів, які впливають на ефективність фінансово-економічної діяльності підприємства. Їх можна розділити на дві групи: зовнішні та внутрішні.

Розглядаючи фактори, що впливають на ефективність фінансово-економічної діяльності компанії, слід також визначити ступінь їх підпорядкування управлінському впливу керування бізнесом, оскільки, звісно, переважна більшість факторів зовнішнього впливу з переліку потребують просто ефективної адаптації. Необхідно враховувати, що суб'єкт господарювання безпосередньо може впливати на внутрішні фактори, тоді як зовнішні фактори, що впливають на ефективність фінансово-економічної діяльності можна лише враховувати при її плануванні та організації.

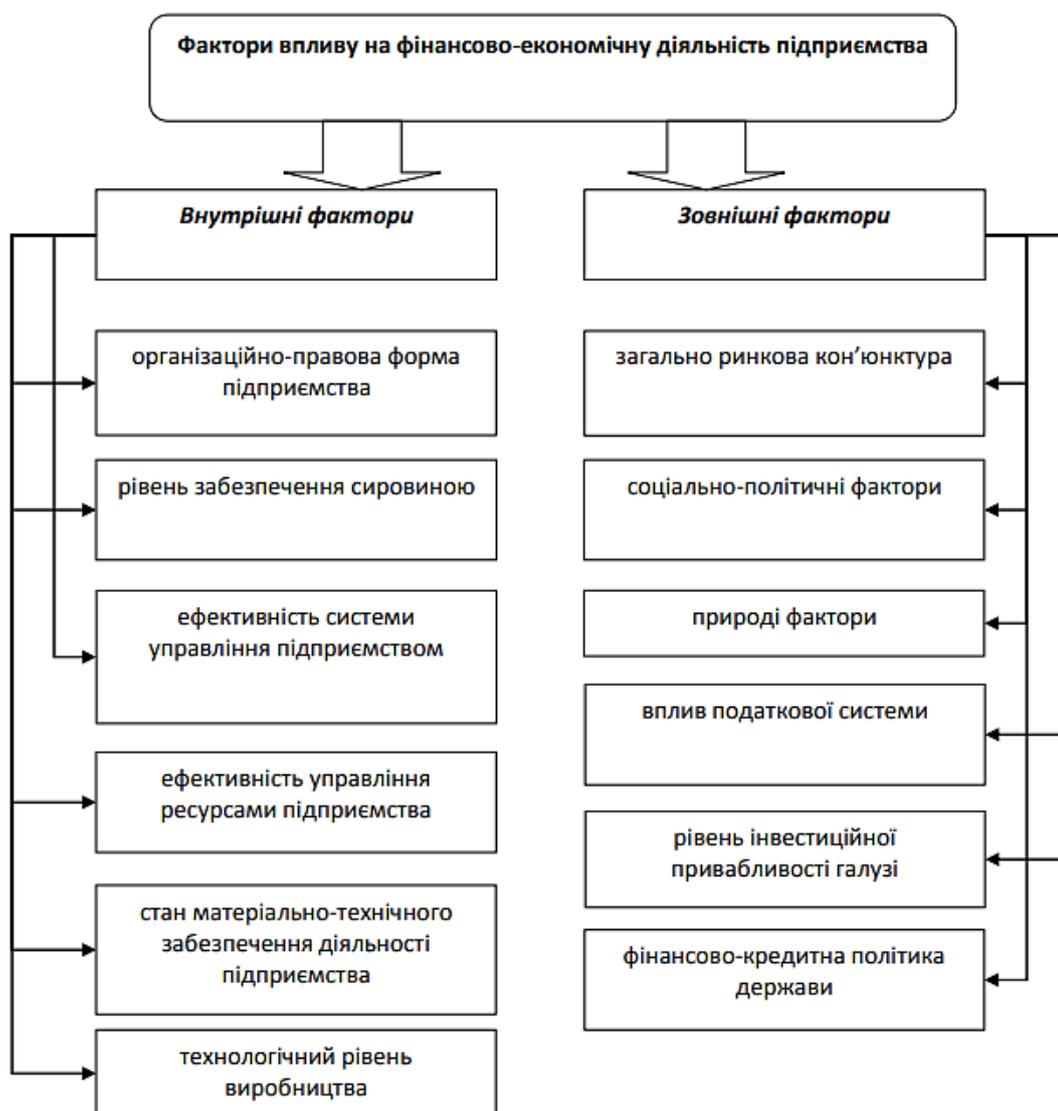

Рис. 1.3. Методи та принципи організації фінансово-економічної діяльності підприємства

*Складено за даними [15, 16]

Таким чином, відповідно, можна визначити напрями підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності компанії, зокрема:

1) заходи щодо підвищення ефективності використання основних та оборотних засобів і трудових ресурсів;

2) заходи щодо організаційного вдосконалення підприємства в рамках вдосконалення його організаційної структури та вдосконалення організації економічних процесів;

3) заходи щодо технологічного вдосконалення підприємства за рахунок

впровадження науково-технічних досягнень.

Водночас зробити висновки щодо ефективності впровадження зазначених заходів та фінансово-економічної діяльності в цілому можна зробити лише провівши ґрунтовний аналіз.

Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства дає змогу отримати інформацію про стан підприємства, його конкурентоспроможність і платоспроможність, наявність фінансових резервів, які можуть бути використані для фінансування розвитку підприємства, ведення інвестиційної та інноваційної діяльності.

Таким чином, аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства – це сукупність дій, спрямованих на вивчення та аналіз результатів фінансово-економічної діяльності організацій, підприємств, фірм з метою визначення ступеня ефективності використання основних фондів, та оборотних коштів для реалізації програм (статутних завдань) організацій, установ, виявлення можливих недоліків, порушень, невикористаних резервів підвищення ефективності роботи.

Базуючись на підході, що ефективність фінансово-економічної діяльності визначається ефективністю використання усіх ресурсів підприємства, можна сформулювати наступні групи показників, які лежать в основі її аналізу, та наведені на рисунку 1.4.

Ефективність фінансово-економічної діяльності є комплексним показником, який передбачає визначення ефективності використання всіх ресурсів підприємства – трудових, матеріальних, виробничих, фінансових. Порядок розрахунку показників, представлений на рисунку 1.4, ґрунтується насамперед на порівнянні результатів використання ресурсів та інвестованих ресурсів відповідного виду, тож відповідає сформованому вище висновку про розуміння сутності ефективності як показника ефективності економічна категорія.

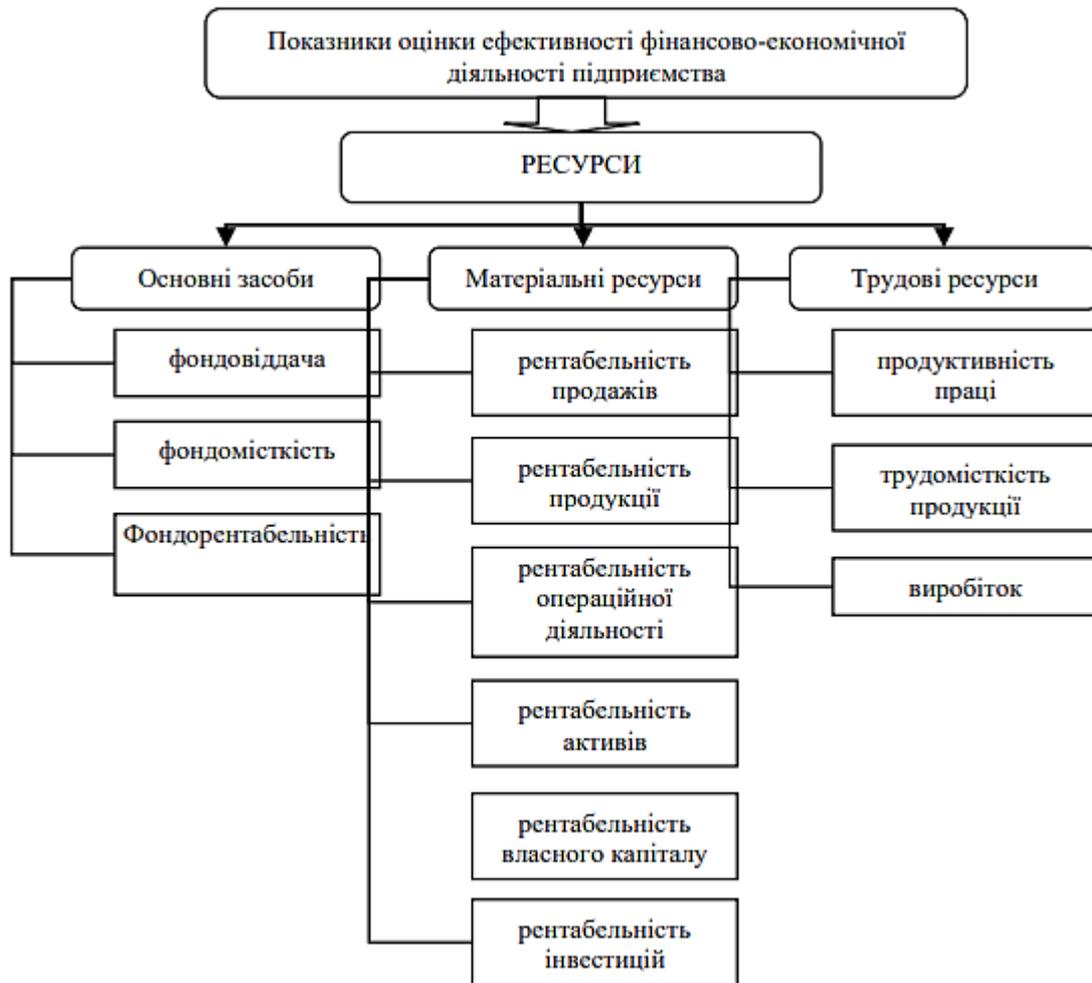

Рис. 1.4. Показники оцінювання ефективності фінансово-економічної діяльності підприємства

Проте формування показників оцінки фінансово- економічної діяльності підприємства на основі показників ефективності використання виробничих ресурсів є недостатньо коректним, оскільки не враховуються показники, що характеризують ефективність використання виробничих ресурсів і фінансових ресурсів підприємства. Тому перелік показників слід доповнити показниками фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, ділової активності та рентабельності (рис. 1.5). При цьому важлива роль виділяється показникам рентабельності, а також факторам що на них впливають. З цього випливає обов'язковість проведення факторного аналізу формування прибутку як чистого фінансового результату та базису показників рентабельності.

Рис. 1.5. Показники оцінювання ефективності фінансово-економічної діяльності підприємства

Аналіз та оцінку внутрішньої діяльності компанії проводять у кількісному та якісному вимірах. Кількісні параметри оцінки комерційної діяльності виражаються динамікою синтетичних та аналітичних показників виробничої та фінансово-економічної діяльності компанії.

Показники ділової активності відображають ефективність поточної фінансово-економічної діяльності підприємства. До них належать: коефіцієнти оборотності матеріальних, трудових і фінансових ресурсів; тривалість експлуатаційного, виробничого, фінансового циклів тощо [17].

Показники фінансової стійкості характеризують ступінь покриття резервів «нормальними» джерелами фінансування (власний оборотний капітал, довгострокові та короткострокові кредити), а також структуру капіталу підприємства. Насамперед розраховується багаторівнева схема покриття запасів і витрат з метою визначення абсолютних показників фінансової стійкості підприємства. Для характеристики ступеня забезпеченості резервів і витрат визначається наявність джерел їх формування.

Основні відносні показники (коефіцієнти), що характеризують фінансову стійкість підприємства представлені в таблиці 1.2 [18].

Перелік показників оцінки фінансової стійкості

Назва коефіцієнта	Характеристика коефіцієнта	Нормативне значення
Коефіцієнт автономії	Коефіцієнт визначається як відношення загальної суми власних коштів до підсумку балансу та характеризує ступінь незалежності підприємства від зовнішніх запозичень	> 0,5
Коефіцієнт фінансової залежності	Зростання цього коефіцієнта обумовлює збільшення частки позичених коштів у фінансуванні підприємства; є показником, оберненим до коефіцієнта автономії	<0,5
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	Відображає ту частину оборотних активів, яка фінансується за рахунок власного капіталу	>0,1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Визначається як відношення власного капіталу до оборотних активів; коефіцієнт показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності	>0,4
Коефіцієнт поточних зобов'язань	Коефіцієнт характеризує питому вагу поточних зобов'язань у загальній сумі зобов'язань	>0,5
Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів	Коефіцієнт характеризує рівень забезпеченості необоротних активів власними коштами	>0,5
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	Коефіцієнт характеризує частку довгострокових зобов'язань у загальній сумі джерел зобов'язань	<0,2
Коефіцієнт співвідношення власного та залученого капіталу (фінансової стійкості)	Показник демонструє, скільки гривень власного капіталу припадає на 1 грн. залученого капіталу, а також характеризує фінансову стійкість підприємства	>1,0
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу (фінансового ризику, фінансування)	Показник демонструє, скільки гривень залученого капіталу припадає на 1 грн. власного капіталу; цей коефіцієнт є зворотним попередньому	<1,0

Показники ліквідності дають змогу описати і проаналізувати здатність компанії виконувати свої поточні зобов'язання. Розрахунок цих показників ґрунтується на ідеї порівняння оборотних активів із короткостроковою кредиторською заборгованістю. У результаті розрахунку з'ясовується, що підприємство достатньою мірою забезпечене оборотними коштами,

необхідними для розрахунків із кредиторами за поточною діяльністю.

Показники рентабельності призначені для оцінки загальної ефективності інвестування в аналізоване підприємство. Найбільш інформативними серед них є рентабельність авансованого капіталу та рентабельність власного капіталу. Рентабельність – це рівень рентабельності, вимірюваний у відсотках, тобто відносний показник. Показники рентабельності характеризують ефективність підприємства в цілому, рентабельність різних напрямів діяльності, рентабельність витрат. Ці показники більш повно характеризують кінцевий результат діяльності суб'єкта господарювання [19, с. 90; 20].

Порядок розрахунку та економічний зміст показників рентабельності представлені в таблиці 1.3 [21].

Таблиця 1.3

Основні показники рентабельності підприємства

Назва	Формула розрахунку	Економічна інтерпретація
1	2	3
Рентабельність активів (економічна рентабельність)	$P_A = \frac{ЧП}{A}$ <p>ЧП – чистий прибуток; А – середня величина активів. За цією формулою можуть бути розраховані коефіцієнти рентабельності окремих груп активів (оборотних, необоротних, окремих їх елементів)</p>	Характеризує загальний рівень прибутку, що створюється всіма активами
Загальна рентабельність (рентабельність виробничого капіталу)	$P_3 = \frac{ВП}{ОЗ + МОА}$ <p>ВП – валовий прибуток; ОЗ – середня вартість основних засобів; МОА – середня вартість матеріальних оборотних активів</p>	Характеризує рівень валового прибутку, що створюється основними засобами і матеріальними оборотними активами
Рентабельність власного капіталу (фінансова рентабельність)	$P_{вк} = \frac{ЧП}{ВК}$ <p>ЧП – чистий прибуток; ВК – середня величина власного капіталу</p>	Характеризує загальний рівень рентабельності, що створюється власним капіталом
Рентабельність реалізації (комерційна рентабельність)	$P_k = \frac{ЧП(ВП)}{ОР}$ <p>ЧП(ВП) – чистий або валовий прибуток; ОР – обсяг реалізації (виручка)</p>	Характеризує рівень прибутку, що припадає на 1 грн реалізованої продукції

1	2	3
Рентабельність окремих видів продукції	$P_{пр} = \frac{Ц - С}{С}$ Ц – ціна окремих видів продукції; С – собівартість окремих видів продукції	Характеризує рівень прибутковості окремих видів продукції
Рентабельність основної діяльності	$P_{ос} = \frac{ВП}{П + З}$ ВП – валовий прибуток; П + З – загальна сума постійних і змінних витрат основної діяльності	Показує як співвідносяться між собою сума прибутку і сума витрат пов'язаних з випуском продукції
Рентабельність операційних витрат	$P_{ов} = \frac{ОП}{ОПв}$ ОП – операційний прибуток; ОПв – операційні витрати	Характеризує міру ефективності витрат операційної діяльності
Рентабельність інвестицій	$Pi = \frac{Pi}{IP}$ Pi – сума прибутку, отриманого від інвестування; IP – сума інвестиційних витрат, пов'язаних з формуванням такого прибутку	Характеризує прибутковість інвестицій підприємства
Рентабельність грошового потоку	$P_{п} = \frac{ЧП}{ПК, ВК, ОР, А}$ ЧП – чистий грошовий потік; ОР – обсяг реалізації; ВК – власний капітал; А – величина активів; ПК – величина позиченого капіталу	Дає уявлення про можливість виконання зобов'язань перед кредиторами, акціонерами, вказує рівень грошових засобів на 1 грн реалізованої продукції, активів підприємства

Щодо факторної моделі аналізу ефективності фінансово-економічної діяльності, то вона має базуватися на факторному аналізі прибутку підприємства. Факторний аналіз – це аналіз впливу певних чинників (мотивів) на показник ефективності з використанням побудови детермінованих (рознесених у часі) або стохастичних (таких, що не мають певного порядку) методів дослідження [22]. При цьому факторний аналіз може бути прямим (сам аналіз), коли ефективний показник розбивається на окремі компоненти, або зворотним (синтез), коли окремі елементи об'єднуються в загальний ефективний показник.

У сукупності окремі аспекти аналізу дозволять комплексно оцінити рівень фінансово-економічної діяльності та визначити напрями її оптимізації.

1.3. Інформаційно-аналітичне забезпечення аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства

Адекватна інформаційно-методична база є необхідною умовою якісного проведення аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства. Ці питання є об'єктом уваги як спеціалістів-практиків, так і теоретиків [23].

Вивчення історичних аспектів становлення і розвитку економічного аналізу, сучасної наукової думки, стали основою для розгляду аналізу фінансового стану з позицій системного підходу, що дає змогу подати об'єктивну характеристику його складових. Виходячи з цього, важливо вивчити аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства як підсистему аналітичної функції управління, що ґрунтується на інформаційній системі підприємства, яка реалізується з використанням комплексу аналітичних прийомів і методів, які забезпечують її можливість виявити та виміряти вплив чинників на фінансову діяльність і обґрунтувати управлінські рішення, спрямовані на її оптимізацію.

Особливе значення має своєчасна та об'єктивна оцінка фінансово-економічної діяльності підприємства за умови виникнення різних форм власності, оскільки жоден власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення прибутку (доходу) підприємства, виявити які можна тільки на основі своєчасного та об'єктивного аналізу фінансово-економічної діяльності товариства.

Необхідний також систематичний аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства, його платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості, оскільки від його платоспроможності багато в чому залежить рентабельність будь-якого підприємства і розмір його прибутку.

Метою оцінки фінансово-економічної діяльності підприємства є аналіз

фінансової життєздатності підприємства, а також розроблення та реалізація заходів, спрямованих на швидке відновлення платоспроможності, відновлення достатнього рівня фінансової стійкості підприємства, установлення спроможності підприємства для продовження господарської діяльності, можливостей для подальшого розвитку, забезпечення рентабельності та збільшення виробництва електроенергії та ухвалення рішень [24, с. 183].

За допомогою фінансового аналізу можна провести:

- оцінку рівня ефективності економічних систем і виявлення чинників та причин досягнення поточного стану;
 - визначення тенденцій розвитку підприємства на основі показників його фінансового стану;
 - розробку сценаріїв розвитку економічної діяльності суб'єктів господарювання: накопичення, перетворення та ефективне використання фінансової інформаційної бази;
 - визначення рівня кредитоспроможності підприємства як позичальника фінансових ресурсів для здійснення підприємницької діяльності;
 - планування, прогнозування та бюджетування. виявлення потреб та ефективний розподіл фінансових ресурсів;
 - ефективне формування та використання грошових потоків;
 - створення рейтингових систем оцінки фінансового стану економічних систем;
 - своєчасне вжиття заходів, спрямованих на підвищення платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності підприємств;
 - визначення резервів поліпшення фінансового стану економічних систем;
 - обґрунтування політики розподілу та використання прибутку для потреб економічних систем та їхніх власників;
- оцінку рівня підприємницького ризику щодо можливості погашення зобов'язань, здатності до нарощування чистих активів, залучення інвестицій і прийняття управлінських рішень [25].

Основним завданням при проведенні фінансового аналізу є інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень за такими складовими елементами діяльності підприємства:

1) фінансово-економічна діяльність (управління пасивами, забезпечення підприємства фінансовими ресурсами, визначення оптимального розміру, складу і структури джерел фінансування);

2) інвестиційна діяльність (управління активами, розподіл фінансових ресурсів, визначення оптимального розміру, складу і структури активів підприємства, вибір і реалізація інвестиційних проектів);

3) операційна діяльність (управління поточними витратами та фінансовими результатами, основною та операційною діяльністю) [26].

Ефективне функціонування системи аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства стає можливим лише за наявності відповідного забезпечення.

Під інформаційно-аналітичним забезпеченням аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства розуміють види, кількість і якість ресурсів, необхідних і достатніх для досягнення мети функціонування системи аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства: організаційне, інформаційне, методичне, технічне, матеріальне та кадрове забезпечення. Інформація відіграє важливу роль у забезпеченні: вона пов'язує окремі елементи управління (у тому числі аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства) в єдину динамічну систему. Взаємозв'язок між інформаційним і аналітичним забезпеченням відбувається завдяки меті проведення аналізу: надання системі управління вичерпної інформації та аналітичних даних про фінансово-економічну діяльність підприємства та можливості її оптимізації.

Сукупність інформаційно-аналітичного забезпечення системи аналізу представлена: інформаційною системою, комунікаційним середовищем та інформаційними технологіями. Взаємозв'язок між окремими функціональними підсистемами управління простежується завдяки інформаційним потокам і свідчить про те, що на основі вихідної інформації аналізу фінансового стану

регулюється подальша діяльність управлінського персоналу підприємства. Основні вимоги, дотримання яких дає змогу оптимально організувати інформаційні потоки підприємства: частота, терміни та форми надання інформації – ось умови ефективної організації роботи персоналу. Якісні характеристики інформаційних потоків тісно пов'язані з основним елементом інформаційної системи і всього інформаційного забезпечення: інформацією.

У таблиці 1.4 наведено докладний опис джерел інформації, що використовуються при аналізі фінансово-економічної діяльності підприємства.

Таблиця 1.4

Інформаційно-аналітична база аналізу фінансово-економічної діяльності
суб'єкта господарювання

Група 1	Характеристика 2
Дані бухгалтерського обліку	Фінансова звітність, яка відображає фінансовий і майновий стан підприємства, результати його діяльності за звітний період: - Баланс - Звіт про фінансові результати - Звіт про рух грошових коштів - Звіт про власний капітал - Примітки до річної фінансової звітності Податкова звітність Внутрішня звітність (інформація управлінського обліку) Первинні документи (міститься інформація про господарські операції) Облікові реєстри, де відображена інформація, узагальнена за певними ознаками (журнали, накопичувальні відомості, відомості розподілу витрат, оборотна відомість, оборотно-шахова відомість, головна книга, аналітичні та синтетичні рахунки).
Дані державної статистики	Дані, які мають загальноєкономічну спрямованість та дані фінансової статистики.
Правова та нормативно-довідкова інформація	Нормативні документи державних органів, які регулюють діяльність підприємства, визначають вимоги до ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, перелік форм обов'язкової звітності.
Планово-нормативна інформація	Фінансові плани, норми та нормативи, які визначаються на підприємстві.
Інша інформація	Результати маркетингових досліджень.

Користувачів наведеного інформаційно-аналітичного забезпечення фінансово-економічної діяльності можна поділити на дві групи:

– зовнішні особи, які використовують інформацію про результати фінансово- економічної діяльності та їх фінансовий стан;

– внутрішні користувачі – використання внутрішньої інформаційної бази товариства, у тому числі відомостей, що становлять комерційну таємницю, а також зовнішніх джерел інформації.

Внутрішні користувачі мають доступ до всієї без винятку фактичної інформації, тоді як зовнішні користувачі можуть використовувати тільки дані фінансових звітів (квартальних і річних), які є основним джерелом інформації під час аналізу фінансового стану. Містить інформацію, що дає змогу отримати реальну характеристику фінансового становища підприємства. Його переваги в тому, що він регулярно складається компаніями за чітко встановленими правилами. Крім того, воно має велике аналітичне значення. Також в ході аналізу можуть використовуватись дані бухгалтерського обліку, які дозволяють отримати розшифровки щодо руху та залишків за синтетичними та аналітичними рахунками.

Вивчення звітності підприємства дозволяє визначити сутність досліджуваних в ході аналізу фінансового стану явищ та процесів, після чого можна переходити до вивчення характеру та закономірностей їх зміни та розвитку, використовуючи статистичний інструментарій аналізу. Основна вимога до інформації, представленої у звітності полягає в тому, щоб вона була інформативною для користувачів, тобто, щоб відомості, що містяться у фінансовій звітності, можна було використати для прийняття обґрунтованих рішень. Основні критерії, яким повинна відповідати інформація, це: доречність, порівнянність, вірогідність, зрозумілість, правдивість, нейтральність.

Можна зробити висновок, що фінансова звітність є основним і повноцінним джерелом інформації, необхідної для оцінки фінансово- економічної діяльності підприємства (табл. 1.5).

Призначення основних компонентів фінансової звітності

Компонент фінансової звітності	Зміст	Використання інформації
Баланс	Наявність економічних ресурсів, які контролює підприємство на дату балансу	Оцінка структури ресурсів підприємства, їх ліквідності та платоспроможності підприємства; прогнозування майбутніх потреб у позиках; оцінка та прогнозування змін в економічних ресурсах, які підприємство (ймовірно) контролюватиме в майбутньому
Звіт про фінансові результати	Доходи, витрати та фінансові результати діяльності підприємства за звітний період	Оцінка та прогноз прибутковості діяльності підприємства; структури доходів та витрат
Звіт про власний капітал	Зміни в складі власного капіталу підприємства впродовж звітного періоду	Оцінка та прогноз змін у власному капіталі
Звіт про рух грошових коштів	Використання грошових коштів упродовж звітного періоду	Оцінка та прогноз операційної, інвестиційної та фінансово-економічної діяльності підприємства

Проте не будь-яка інформація господарської діяльності може бути отримана зі стандартних форм звітності. Іноді для отримання необхідної інформації треба проводити спеціальні нагляди, щоб були використані при цьому закони статистики про допустимі розміри вибірки, методи та прийоми маркетингових досліджень.

При аналізі фінансово-економічної діяльності підприємства в процесі організації інформаційної системи слід враховувати основні характеристики економічної інформації, які безпосередньо впливають на вибір інформаційних технологій рішення аналітичних завдань. Це може бути досягнуто за допомогою певної класифікації економічної інформації.

Незважаючи на реформування системи обліку та вдосконалення фінансової звітності питання змісту показників, переліку статей, досягнення оптимального поєднання якості звітної інформації та порядку її подання у формі, корисній для користувачів, залишаються предметом дискусії. Тому концепція моделювання фінансової звітності базується на її розгляді з двох позицій: по-перше, як елемент інформаційної системи підприємства; по-друге, як інформаційна база для

проведення аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства.

Моделювання фінансової звітності спрямовано на підвищення її інформаційної місткості, значущості в процесі управління підприємством та об'єктивності наявних у ній даних. Основним при побудові аналітичного балансу є ліквідність активів, терміновість погашення зобов'язань і порівнянність відповідних розділів.

Основним напрямом модельно-методичного забезпечення аналізу є підвищення об'єктивності комплексної оцінки фінансово-економічної діяльності підприємства, реалізація якої неможлива без поліпшення логічної послідовності аналізу. Мета аналізу та єдність роботи стали підставою виокремлення трьох етапів аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства: організаційного, розрахункового та заключного. Зміст організаційного етапу полягає у встановленні мети; встановлення напрямів і завдань з аналізу фінансово-економічної діяльності підприємств. Деталізація розрахункового етапу дозволяє визначити послідовність його проведення відповідно до зазначених завдань і сформованої на попередньому етапі мети аналізу за рахунок проведення: експрес-аналізу; поглибленого аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства; факторного аналізу та прогнозування. На заключному етапі відбувається узагальнення результатів аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства, оформлення аналітичних таблиць, графіків, діаграм і надання отриманих даних користувачам [27, 28].

Таким чином, аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства дозволяє суб'єкту господарювання вижити в умовах жорсткої конкуренції, а також організувати прибуткове ведення фінансово-господарської діяльності і, як результат, збільшити свою ринкову вартість. Інформація, отримана за підсумками аналізу, необхідна менеджеру для розробки адекватних управлінських рішень щодо зниження ризику і підвищенню рентабельності фінансово-економічної діяльності підприємства, інвестору – для вирішення питання про доцільність інвестування.

Таким чином, у результаті аналізу наукової літератури уточнено поняття «фінансово-економічна діяльність підприємства» з позицій процесного підходу. Під фінансовою діяльністю підприємства розуміється цілеспрямований процес формування та ефективного використання фінансових ресурсів економічного суб'єкта для забезпечення його діяльності для досягнення поставлених цілей.

Виходячи із економічної сутності категорії «фінансово-економічна діяльність підприємства» було сформульовано її основні завдання та напрями організації, а саме фінансове прогнозування та планування, аналіз та контроль виробничо-господарської діяльності, оперативна та поточна фінансово-господарська робота.

З метою ефективної організації фінансово-економічної діяльності та забезпечення її результативності необхідним постає періодичне проведення аналізу та оцінювання фінансово-економічної діяльності підприємства. Обґрунтовано систему показників, які дозволяють комплексно оцінити фінансово-економічну діяльність та включає показники ресурсного потенціалу й оцінки ефективності використання фінансових ресурсів.

Важлива роль у забезпеченні якості проведення аналізу належить інформаційно-аналітичному забезпеченню, одним із основних методів якого є читання фінансової звітності. Висока якість інформаційно-аналітичного забезпечення є необхідною умовою високої ефективності проведення аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства, результати якого, в свою чергу, стануть базисом для прийняття ефективних управлінських рішень щодо стратегії розвитку суб'єкта господарювання.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «МИРГОРОДСЬКИЙ ЗАВОД МІНЕРАЛЬНИХ ВОД»

2.1. Оцінювання майнового стану та ділової активності підприємства

Приватне акціонерне товариство «Миргородський завод мінеральних вод» - один із найбільших виробників мінеральних вод в Україні. Це потужна компанія, що має найсучасніші європейські лінії розливу.

ПРАТ «Миргородський завод мінеральних вод» займається такими видами економічної діяльності:

- 1) виробництво мінеральних вод та інших бутильованих питних вод;
- 2) збирання, очищення та подавання води;
- 3) оптова торгівля напоями;
- 4) торгівля напоями в спеціалізованих магазинах;
- 5) діяльність у галузі техніки, геології та геодезії, надання технічних консультаційних послуг у цих галузях.

Основним ринком збуту продукції компанії є Україна – 99,9%. Генеральними дистриб'юторами та основними замовниками є ПАТ «Промислово-розподільні системи» та ТОВ «ІДС Аква Сервіс».

Конкуренція у виробництві мінеральної та питної води досить висока. Але незважаючи ні на що, ПРАТ «Миргородський завод мінеральних вод» уже багато років є лідером галузі, як за обсягами виробництва, так і за інноваціями. Особливість продукту полягає в хімічних і фізичних властивостях води, сировини продукту, а також високих виробничих стандартах компанії.

В рамках проведення аналізу фінансово-економічної діяльності варто провести оцінювання майнового стану ПРАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2020-2022 рр.

Результати складання агрегованого балансу представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Агрегований баланс ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» 2020-2022 роки

Актив	2020 рік		2021 рік		2022 рік		Відхилення (+,-)		Темп зростання 2021/2020, %	Відхилення (+,-)		Темп зростання 2022/2021, %
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	2021/2020			2022/2021		
							в сумі, тис. грн.	в питомій вазі, %		в сумі, тис. грн.	в питомій вазі, %	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Необоротні активи (1095)	159680,00	56,68	133080,00	31,90	126839,00	38,04	-26600,00	-24,78	83,34	-6241,00	6,15	95,31
1.1. Основні засоби і нематеріальні активи (1000+...+1020)	155168,00	55,08	127826,00	30,64	120845,00	36,25	-27342,00	-24,44	82,38	-6981,00	5,61	94,54
1.2. Довгострокові фінансові інвестиції (1030+1035)	312,00	0,11	312,00	0,07	0,00	0,00	0,00	-0,04	100,00	-312,00	-0,07	0,00
1.3. Відстрочені податкові активи (1045)	4200,00	1,49	4791,00	1,15	5851,00	1,75	591,00	-0,34	114,07	1060,00	0,61	122,12
1.4 Інші необоротні активи і довгострокова дебіторська заборгованість (1040+1090)	0,00	0,00	151,00	0,04	143,00	0,04	151,00	0,04	-	-8,00	0,01	94,70
2. Оборотні активи (1195)	122051,00	43,32	284132,00	68,10	206563,00	61,96	162081,00	24,78	232,80	-77569,00	-6,15	72,70
2.1. Запаси (1100+1110)	35843,00	12,72	27401,00	6,57	34622,00	10,38	-8442,00	-6,15	76,45	7221,00	3,82	126,35
2.2. Дебіторська заборгованість (1120+1125+1155)	84034,00	29,83	238828,00	57,24	148282,00	44,48	154794,00	27,42	284,20	-90546,00	-12,77	62,09
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти (1160+1165)	1114,00	0,40	17903,00	4,29	23659,00	7,10	16789,00	3,90	1607,09	5756,00	2,81	132,15
2.4. Витрати майбутніх періодів (1170)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	0,00	0,00	-

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2.5. Інші оборотні активи (1180+1190)	1060,00	0,38	0,00	0,00	0,00	0,00	-1060,00	-0,38	0,00	0,00	0,00	-
3. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття (1200)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	0,00	0,00	-
Всього майна (1300)	281731,00	100,00	417212,00	100,00	333402,00	100,00	135481,00	0,00	148,09	-83810,00	0,00	79,91
ПАСИВ												
1. Власний капітал (1495)	257587,00	91,43	325608,00	78,04	303857,00	91,14	68021,00	-13,39	126,41	-21751,00	13,09	93,32
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення (1595)	0,00	0,00	1006,00	0,24	2142,00	0,64	1006,00	0,24	-	1136,00	0,40	212,92
3. Поточні зобов'язання і забезпечення (1695)	24144,00	8,57	90598,00	21,72	27403,00	8,22	66454,00	13,15	375,24	-63195,00	-13,50	30,25
3.1. Короткострокові кредити банків (1600)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	0,00	0,00	-
3.2. Кредиторська заборгованість (1605+...+1650)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	0,00	0,00	-
3.3. Інші поточні зобов'язання (1660+...+1690)	8153,00	2,89	11280,00	2,70	12768,00	3,83	3127,00	-0,19	138,35	1488,00	1,13	113,19
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття (1700)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	0,00	0,00	-
5. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду (1800)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	0,00	0,00	-
Всього капіталу (1900)	281731,00	100,00	417212,00	100,00	333402,00	100,00	135481,00	0,00	148,09	-83810,00	0,00	79,91

Результати аналізу структури та динаміки майна ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2020-2022 роки свідчать про значні зміни у складі активів підприємства. Встановлено, що загальна величина активу за 2020 рік становить 281731 тис. грн. Найбільшу частку у структурі займають необоротні активи, а саме: основні засоби і нематеріальні активи та відстрочені податкові активи. У 2019 році сума активів збільшилася до 417212 тис. грн. При цьому у структурі переважають оборотні активи, зміни у структурі активів відображаються за рахунок зростання вартості грошових коштів та їх еквівалентів. Вартість майна в 2022 році зменшилася до 333402 тис. грн. Структуру активів відображено на рисунку 2.1.

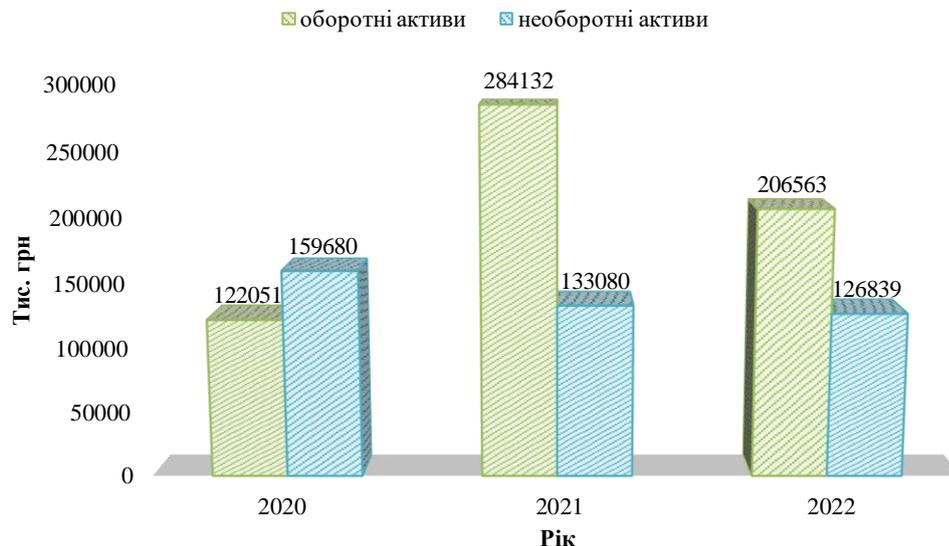

Рис. 2.1. Структура та динаміка активів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2020-2020 рр.

Порівнюючи показники необоротних активів за 2020-2022 роки, було виявлено зменшення суми в 2021 році на 24,78 % або на 26600 тис. грн., в 2022 році сума необоротних активів зменшилась на 6,15 % або на 6241 тис. грн. в порівнянні з 2021 роком. Тенденція до зменшення показників вказує, що об'єкти основних засобів і нематеріальних активів вилучались з необоротних активів, внаслідок продажу чи непридатності до роботи, через знос та старіння

обладнання [29]. У 2020 році вартість оборотних активів становила 122051 тис. грн., у 2021 році вартість збільшилася на 24,78 % до 284132 тис. грн. Зростання оборотних активів у 2021 році обумовлене збільшенням дебіторської заборгованості за товари та послуги. Це може вказувати на збільшення обсягів продажів у кредит або на проблеми з отриманням платежів від клієнтів. Зменшення оборотних активів у 2022 році на 77569 тис. грн. або на 6,15 %, може свідчити про те, що підприємство почало відчувати фінансові труднощі та потребує додаткових фінансових ресурсів для підтримки своєї діяльності.

Для забезпечення стабільного фінансового стану підприємства, необхідно вдосконалювати процеси управління як необоротними, так і оборотними активами, розробляти стратегії для оновлення обладнання, а також ефективно управляти дебіторською заборгованістю та іншими оборотними активами.

Структуру джерел фінансування ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2020 – 2022 рр. відображено на рисунку 2.2.

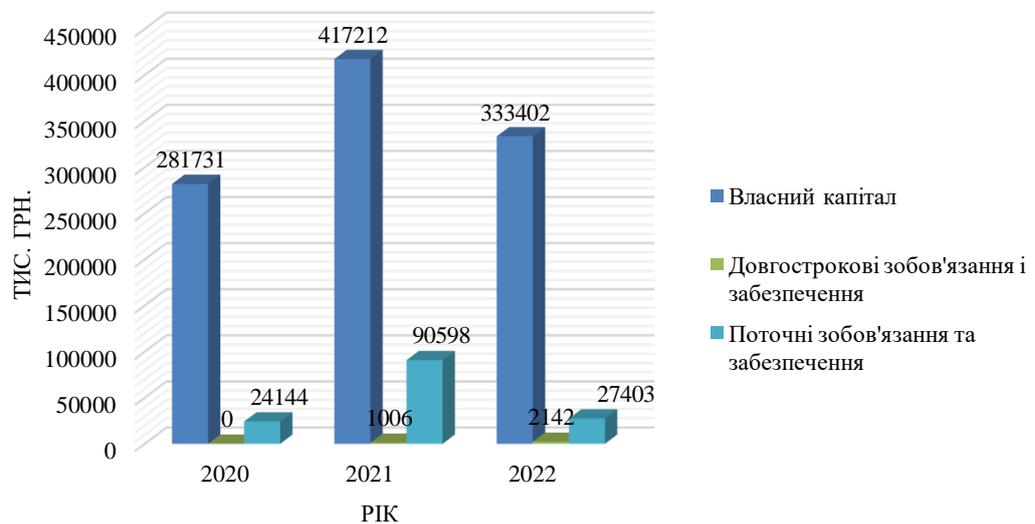

Рис. 2.2. Структура та динаміка пасиву ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2020-2022 роки

У 2021 році спостерігалось значне зростання власного капіталу на 68021 тис. грн, що становило приріст на 13,39 %. Це може свідчити про успішну

діяльність компанії, залучення додаткових інвестицій або інші позитивні фінансові зміни [30]. Однак у 2022 році ситуація змінилася, і власний капітал зменшився на 21751 тис. грн або на 13,09 %. Основною причиною цього зменшення стали непокріті збитки, хоча вони були меншими порівняно з 2021 роком. Це вказує на те, що компанія зіткнулася з фінансовими труднощами, можливо, через зовнішні фактори, такі як економічна криза або внутрішні проблеми.

У 2020 році компанія не мала довгострокових зобов'язань або вони були повністю погашені. Проте в 2021 році з'явилися довгострокові зобов'язання у розмірі 1006 тис. грн. У 2022 році ці зобов'язання зросли ще на 1136 тис. грн, що становило приріст на 0,40 %. Це може вказувати на залучення нових кредитів або інших фінансових ресурсів для фінансування діяльності компанії.

У 2021 році порівняно з 2020 роком поточні зобов'язання та забезпечення зросли на 13,15 % або на 66454 тис. грн. Це зростання було спричинене збільшенням кредиторської заборгованості за товари та послуги. Водночас у 2022 році поточні зобов'язання зменшилися на 63195 тис. грн або на 13,5 % порівняно з 2021 роком. Такі коливання можуть свідчити про нестабільність у управлінні боргами та необхідність кращого контролю за кредиторською заборгованістю.

Аналіз балансу показав значні темпи зростання дебіторської заборгованості, яка в 2020-2022 роках перевищувала більше ніж 40 % від суми оборотних активів. Це негативно впливає на фінансовий стан підприємства з кількох причин. По-перше, значна дебіторська заборгованість означає, що кошти, які могли б бути використані для операційної діяльності, заблоковані у вигляді боргів клієнтів. По-друге, збільшення дебіторської заборгованості може призвести до затримок у грошових потоках, що ускладнює планування та виконання фінансових операцій [31].

Таким чином, необхідно посилити контроль за строками оплати рахунків клієнтів, впровадити ефективні системи моніторингу та стягнення боргів. Також доцільно розробити стратегії для зменшення кредиторської

заборгованості, наприклад, переговори з постачальниками щодо умов оплати. Це допоможе стабілізувати грошові потоки та підвищити фінансову стійкість.

Аналіз діяльності компанії дає змогу оцінити ефективність використання ресурсів компанії. Таким чином можна об'єктивно оцінити ефективність операційної діяльності суб'єкта господарювання та визначити перспективи його розвитку. Якість важливих і відповідальних управлінських рішень залежить від об'єктивності й точності оцінки та оптимізації комерційної діяльності підприємства, що дає змогу не адаптуватися до змін ринку, а активно реагувати та впливати на ситуацію на ринку, що постійно розвивається та змінюється.

При аналізі ділової активності підприємства основним є оцінка ефективності використання активів. Ефективність ділової активності на рівні підприємства визначається за допомогою коефіцієнтів оборотності [32].

Тож, аналіз стану ділової активності ПрАТ «Миргородський вод мінеральних вод» 2020-2022 рр. представлено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Коефіцієнти оборотності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Темп зростання, %	
				2021/2020	2022/2021
1	2	3	4	5	6
1. Коефіцієнт оборотності активів, грн/грн	3,26	2,48	1,59	76,11	64,09
2. Тривалість обороту оборотних активів, в днях	111	145	227	131,39	156,03
3. Коефіцієнт ефективності використання ресурсів, грн/грн	0,14	0,28	0,13	202,31	457,15
4. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, грн/грн	4,37	3,11	2,01	71,13	64,57

1	2	3	4	5	6
5. Тривалість оборотів дебіторської заборгованості, в днях	82	116	179	140,59	154,86
6. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, грн/грн	9,86	9,87	7,86	100,07	79,66
7. Тривалість оборотів кредиторської заборгованості, в днях	36	36	46	99,93	125,53
8. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів, грн/грн	13,69	15,96	12,57	116,64	78,72
9. Тривалість обороту матеріальних запасів, в днях	26	23	29	85,73	127,03
10. Період обороту власного капіталу, в днях	190	209	291	109,76	139,09

Протягом 2020-2022 років спостерігалася тенденція до зниження коефіцієнта оборотності поточних активів. Це свідчить про те, що оборотні активи використовуються менш ефективно. Основною причиною цього є накопичення дебіторської заборгованості, що сповільнює грошовий оборот і призводить до збільшення тривалості обороту оборотних активів [33]. Тривалість обороту оборотних активів починаючи з 2020 по 2022 рік збільшується через тенденцію до зниження коефіцієнта оборотності поточних активів. Головною причиною може бути накопичення суми дебіторської заборгованості, що призводить до збільшення тривалості обороту протягом 2020-2022 досліджуваних років.

Коефіцієнт ефективності використання ресурсів у 2021 році показав тенденцію до зростання, що було спричинено збільшенням суми активів та чистого прибутку. Це свідчить про покращення фінансових показників

підприємства та ефективне використання його ресурсів у цей період. Проте в 2022 році відбулося значне зменшення цього коефіцієнта через зменшення вартості активів та чистого прибутку. Такі коливання можуть бути викликані різними факторами, включаючи економічні умови, зміни на ринку та внутрішні проблеми підприємства.

З кожним роком показник оборотності дебіторської заборгованості має тенденцію до зменшення. Для того щоб збільшити кількість оборотів коефіцієнта можливим буде запровадити ефективнішу політику управління дебіторською заборгованістю. Тенденція до збільшення тривалості дебіторської заборгованості спричинена через зменшення оборотності [34].

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості протягом 2020-2021 років майже стабільний, а от в 2022 році спостерігається тенденція до зменшення, яка свідчить про зменшення швидкості оплати своїх зобов'язань. Тривалість оборотів кредиторської заборгованості протягом 2020-2021 рр. стабільна, що свідчить про ефективне управління підприємства кредиторською заборгованістю. В 2022 році тривалість оборотів кредиторської заборгованості збільшується. Тенденція не є значною, проте, все ж вказує на зменшення платоспроможності підприємства.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів в 2021 році показує тенденцію до зростання, що свідчить про збільшення виробничого потенціалу підприємства. В 2022 році відносно 2021 року показник зменшився через зменшення обсягу виручки від реалізації. Тривалість обороту матеріальних запасів 2021 році зменшується, це свідчить про ефективне використання матеріальних ресурсів у відповідному році, а в 2022 році спостерігається тенденція до зростання тривалості обороту, що спричинено зменшенням коефіцієнта оборотності матеріальних запасів.

Поступова тенденція до зростання періоду обороту власного капіталу у 2020-2021 році виникла через збільшення суми виручки від реалізації, а в 2022 році через збільшення середньорічної суми власного капіталу.

Після проведених розрахунків показників оборотності доцільно буде відобразити зміну показників оборотності (рис. 2.3).

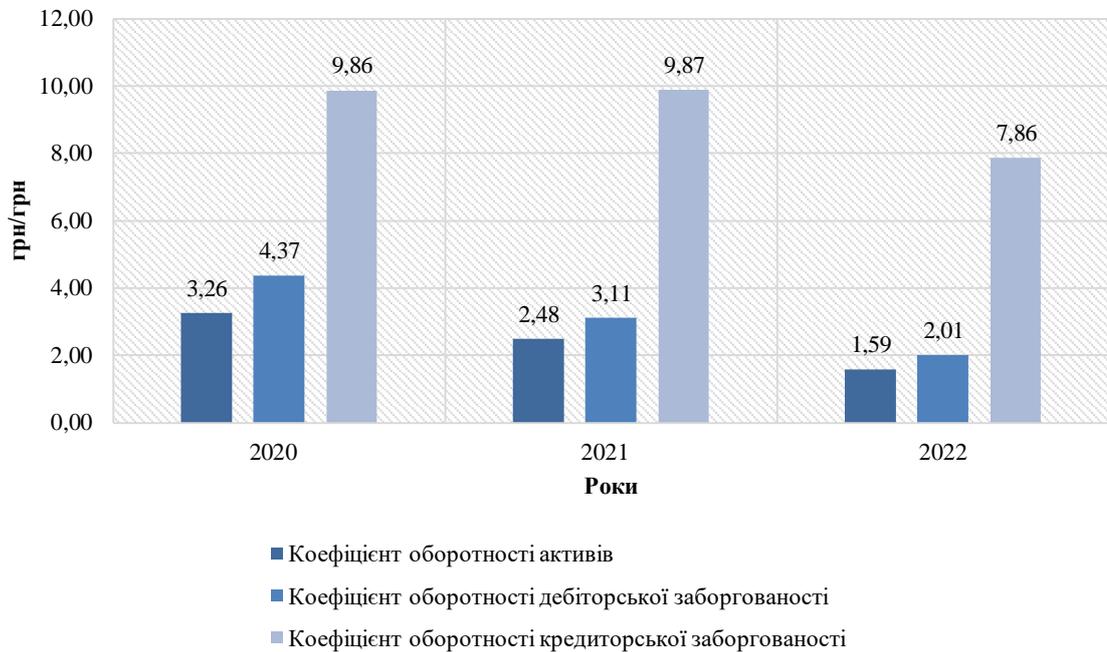

Рис. 2.3. Показники оборотності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» 2020-2022 рр.

Ділова активність підприємства визначається за допомогою «золотого правила» економіки підприємства [35].

$$T_{\text{пр}} > T_{\text{р}} > T_{\text{к}} > 100 \% \quad (2.1)$$

де $T_{\text{пр}}$ – темп зростання прибутку до оподаткування, %;

$T_{\text{р}}$ – темп зростання обсягу реалізації, %;

$T_{\text{к}}$ – темп зростання авансованого капіталу, %.

Потрібно здійснити перевірку виконання «золотого правила» економіки ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2020-2020 роки (таблиця 2.3).

Перевірка виконання «золотого правила» економіки ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» 2020-2020 роки

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік
1. Темп зростання прибутку до оподаткування, %	257,97	293,10	36,85
2. Темп зростання обсягу реалізації,%	122,73	111,66	77,63
3. Темп зростання авансованого капіталу, %	105,95	148,09	79,91
Виконання «золотого правила»	$T_{пр} > T_{р} > T_{к} > 100 \%$	$T_{пр} > T_{р} > T_{к} > 100 \%$	$T_{пр} < T_{р} < T_{к} < 100 \%$

Після перевірки «золотого правила» економіки встановлено, що в 2020 році та 2021 умова виконується, оскільки темпи прибутку до оподаткування, темпи зростання обсягу реалізації, темпи зростання авансованого капіталу $> 100 \%$. В 2022 році, то умова правила не виконується, бо темпи прибутку до оподаткування, темпи зростання обсягу реалізації, темпи зростання авансованого капіталу $< 100 \%$. Така тенденція зумовлена меншими обсягами прибутку, реалізації та авансованого капіталу у звітному періоді.

Важливими показниками ділової активності підприємства є тривалість операційного та фінансового циклу. Чим менше ці показники, тим ефективніше підприємство використовує свої ресурси і тим краще управляє грошовими потоками [36].

Тривалість операційного циклу – це показник, що показує скільки потрібно часу для перетворення запасів підприємства в грошову форму. Також можна сказати, що операційний цикл підприємства – це час між купівлею запасів та отриманням дебіторської заборгованості. Чим менше тривалість операційного циклу, тим вища ділова активність підприємства [37]. Формула для обчислення операційного циклу виглядає так:

$$T_{оц} = T_{одз} + T_{оз}, \quad (2.2)$$

де $T_{\text{оц}}$ – тривалість операційного циклу, дні; $T_{\text{одз}}$ – тривалість одного обороту дебіторської заборгованості, дні; $T_{\text{оз}}$ – тривалість одного обороту запасів, дні.

Кількість операційних циклів, що відбуваються на підприємстві за певний період часу розраховується за формулою:

$$K_{\text{оц}} = T / T_{\text{оц}}, \quad (2.3)$$

де $K_{\text{оц}}$ – кількість операційних циклів, дні; T – тривалість періоду, дні.

Фінансовий цикл підприємства – період, який починається моменту оплати кредиторської заборгованості та закінчується у момент надходжень від покупців за продукцію [38]. Формула для обчислення виглядає так:

$$T_{\text{фц}} = T_{\text{оц}} - T_{\text{окз}}, \quad (2.4)$$

де $T_{\text{фц}}$ – фінансовий цикл підприємства, дні; $T_{\text{окз}}$ – період погашення кредиторської заборгованості, дні.

Розрахунок періодів обороту поточних активів та зобов'язань ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» 2020-2022 рр. представлено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Період обороту поточних активів і зобов'язань

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+/-)	
				2021/2020	2022/2021
1	2	3	4	5	6
Чистий дохід (виручка) від реалізації, тис.грн.	449597	502001	389687	52404,00	-112314
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (ДЗг), тис.грн.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Запаси (З), тис. грн.	35843	27401	34622	-8442,00	7221

1	2	3	4	5	6
Кредиторська заборогованість за товари, роботи, послуги (КЗт), тис. грн.	10420	13279	6215	2859,00	-7064
Період обороту, дні:	-	-	-	-	-
1) дебіторської заборогованості	82	116	179	33	64
2) запасів	26	23	29	-4	6
3) кредиторської заборогованості	36	36	46	0	9
Операційний цикл (п. 1+ п. 2)	109	138	208	30	70
Фінансовий цикл (п.1 + п.2 - п.3)	72	102	162	30	60

Після проведеного аналізу виявлено, що тривалість операційного циклу у 2020 році становить 109 днів, у 2021 році – 138 днів, а в 2022 році 208 днів. Тенденція до збільшення тривалості операційного циклу зумовлена за рахунок збільшення оборотів дебіторської заборогованості. Щодо тривалості фінансового циклу, то у 2020 році становить 72 дні, в 2021 – 102 дні, а в 2022 році – 162 дні. В цьому випадку також можна сказати, що тенденція до зростання тривалості фінансового циклу відбулася за рахунок збільшення періоду оборотів дебіторської заборогованості. Така тенденція не є позитивною для підприємства тому, що великі обсяги дебіторської заборогованості гальмують прискорення циклів, що в свою чергу гальмують ефективність діяльності підприємства і відповідно його ділову активність [39].

Графічну інтерпретацію операційного та фінансового циклу ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» наведено на рисунку 2.4.

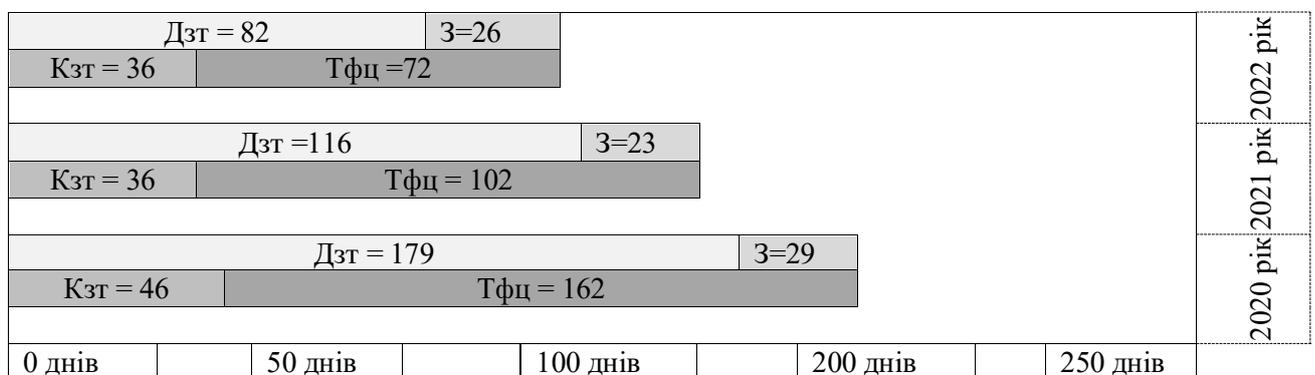

Рис. 2.4. Тривалість операційного та фінансового циклу ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» 2020-2020 роки

Після дослідження та аналізу тривалості операційного та фінансового циклу необхідно провести аналіз основних показників ефективності використання оборотних активів.

На зміну тривалості оборотності оборотних активів впливають два чинники: середньорічні залишки оборотних активів і дохід від реалізації. Формалізуємо розрахунки впливу чинників, використовуючи модель показника тривалості оборотності оборотних активів (T_{oa}) в днях [40]:

$$T_{oa} = \frac{\overline{OA}}{ЧД} * 360 \quad (2.1)$$

Використовуючи метод ланцюгових підстановок, розрахуємо вплив вище перелічених факторів на зміну періоду обороту:

$$\Delta T_{oa}(\overline{OA}) = \left(\frac{\overline{OA1}}{ЧД0} * 360 \right) - \left(\frac{\overline{OA0}}{ЧД0} * 360 \right), \text{ днів}; \quad (2.2)$$

$$\Delta T_{oa}(ЧД) = \left(\frac{\overline{OA1}}{ЧД1} * 360 \right) - \left(\frac{\overline{OA1}}{ЧД0} * 360 \right), \text{ днів}. \quad (2.3)$$

На основі результатів факторного аналізу, визначаємо суму вивільнених з обороту коштів за рахунок прискорення оборотності під впливом аналізованих факторів:

$$OK_{\overline{OA}}^{\text{вивільнені}} = \frac{ЧД}{360} * \Delta T_{oa}(\overline{OA}) \text{ тис. грн.} \quad (2.4)$$

$$OK_{ЧД}^{\text{вивільнені}} = \frac{ЧД}{360} * \Delta T_{oa}(ЧД) \text{ тис. грн.} \quad (2.5)$$

Сукупний вплив двох чинників на зміну економічного результату у зв'язку з прискоренням оборотних коштів складає:

$$OK_{\text{вивільнені}} = OK_{\overline{OA}}^{\text{вивільнені}} + OK_{ЧД}^{\text{вивільнені}}, \text{ тис. грн.} \quad (2.6)$$

Розрахунки основних показників використання оборотних активів і вплив факторів на економічний результат від прискорення оборотності представлено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Аналіз динаміки основних показників використання оборотних активів і впливу чинників на економічний результат від прискорення оборотності

Показник	2020 рік	2021 рік	2020 рік	Відхилення (+,-) 2021/2020		Відхилення (+,-) 2022/2021	
				У сумі гр.3-гр.2	Темп зростання, %, гр.3/гр.2*100%	У сумі гр.4-гр.3	Темп зростання, %, гр.4/гр.3*100%
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Дохід (виручка) від реалізації, тис. грн.	449597	502001	389687	52404	111,66	-112314	77,63
2. Середньорічні залишки активів, тис. грн.	138073	202563	245348	64490	146,71	42785	121,12
3. Коефіцієнт оборотності оборотних активів в оборотах (п1/п2)	3,26	2,48	1,59	-0,78	76,11	-0,89	64,09
4. Коефіцієнт закріплення оборотних активів (п2/п1)	0,31	0,40	0,63	0,10	131,39	0,23	156,03
5. Тривалість одного обороту оборотних активів, дн. (п2/п1*360)	111	145	227	34,71	131,39	81,39	156,03
6. Одноденний оборот, тис. грн. (п1/360)	1248,88	1394,45	1082,46	145,57	111,66	-311,98	77,63
7. Прискорення (-), сповільнення (+) оборотності, днів	-	-	-	35	-	81	-
Розрахунок впливу факторів:	-	-	-	-	-	-	-
за рахунок зміни середньорічних залишків оборотних активів	-	-	-	52	-	31	-
за рахунок зміни доходу (виручки) від реалізації продукції	-	-	-	-17	-	51	-
8. Сума вивільнених (залучених) з обороту коштів за рахунок прискорення (-), сповільнення (+) оборотності, тис. грн.	-	-	-	43343,95	-	113498,06	-

1	2	3	4	5	6	7	8
Розрахунок впливу факторів:	-	-	-	-	-	-	-
за рахунок зміни середньорічних залишків оборотних активів	-	-	-	64489,5	-	42785,00	-
за рахунок зміни доходу (виручки) від реалізації продукції	-	-	-	-21145,55	-	70713,06	-

На основі проведених розрахунків встановлено, що сума середньорічних залишків активів у 2020 році показник становить 132073 тис. грн. У 2019 році показник має тенденцію до зростання на 64489,5 тис. грн. У 2020 році середньорічні залишки активів становлять 245347,5 тис. грн., що в порівнянні з попереднім роком збільшилися на 42785 тис. грн. На збільшення суми вплинуло збільшення середньорічної суми оборотних активів.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів в 2020 році складає 3,26 обороти. У 2019 році коефіцієнт зменшується через збільшення суми виручки від реалізації і при цьому дорівнює 2,48 обороти. У 2020 році все ще спостерігається тенденція до зменшення показника, що дорівнює 1,59 обороти. На такі зміни вплинуло як зменшення суми виручки від реалізації, так і збільшення суми середньорічних залишків.

Коефіцієнт закріплених оборотних активів збільшився з 0,31 грн/грн. у 2020 році, до 0,40 грн/грн. у 2019 році та до 0,63 грн/грн. у 2020 році. Позитивна тенденція викликана в першу чергу збільшенням вартості середньорічних залишків активів, це свідчить про збільшення витрат на виробництво 1 грн. реалізованої продукції.

Одноразовий оборот виручки від реалізації в 2020 році – 1248,88 тис. грн, в 2019 спостерігається збільшення суми до 1394,45 тис. грн. за рахунок збільшення обсягу виручки від реалізації і в 2020 році зменшується до 1082,46 тис. грн., відповідно, через зменшення величини виручки від реалізації продукції. Вищенаведені показники дали змогу визначити, що за рахунок

сповільнення оборотності на 35 і 81 днів у 2019 – 2020 рр. відповідно було вивільнено з обороту коштів 43343,95 тис. грн. та 113498,06 тис. грн. за рахунок зміни таких факторів як: середньорічні залишки активів, дохід від реалізації продукції.

2.2. Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»

Фінансова стійкість підприємства – це стан його фінансових ресурсів, їх розподілу та використання, що забезпечує розвиток підприємства за рахунок зростання прибутку і капіталу, збереження платоспроможності та кредитної якості в умовах прийняттого ризику діяльності зарубіжної економіки. Фінансова стійкість є відображенням стабільного перевищення доходів над витратами, гарантує вільний рух коштів підприємства і завдяки їх ефективному використанню сприяє безперервному процесу виробництва та реалізації продукції [41, 42]. Розраховані коефіцієнти фінансової стійкості за 2020-2022 роки представлено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Основні показники фінансової стійкості ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2020-2022 рр.

№	Найменування показника	2020	2021	2022	Нормативне значення
1	2	3	4	5	6
1.	Наявність власних коштів підприємства в обороті	97907	192528	177018	-
2.	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,91	0,78	0,92	> 1
3.	Коефіцієнт фінансової автономії	0,91	0,78	0,91	> 0,5
4.	Коефіцієнт фінансової залежності	1,09	1,28	1,10	≤ 2
5.	Коефіцієнт фінансового ризику	0,09	0,28	0,10	< 0,5
6.	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,38	0,59	0,58	> 0,4-0,6
7.	Коефіцієнт покриття запасів	2,73	7,03	5,11	> 0,8
8.	Коефіцієнт загальної заборгованості	0,09	0,28	0,09	< 1
9.	Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу	10,68	3,55	11,02	> 1

Після аналізу коефіцієнтів фінансової стійкості можна зазначити, що показник наявності власних коштів підприємства в обороті в 2020 році становить 97907 тис. грн. Уже в 2021 році спостерігається тенденція до зростання на 196,64 % і дорівнює 192528 тис. грн. У 2022 році бачимо тенденцію до зменшення в порівнянні з 2021 роком на 91,94 % і дорівнює 177018 тис. грн. (рис. 2.5). Дані показують, що обсяг власних коштів підприємства в обороті має позитивне значення за досліджувані періоди, тому підприємство для забезпечення своєї операційної діяльності може фінансуватися за рахунок власних коштів, без залучення сторонніх фінансових ресурсів.

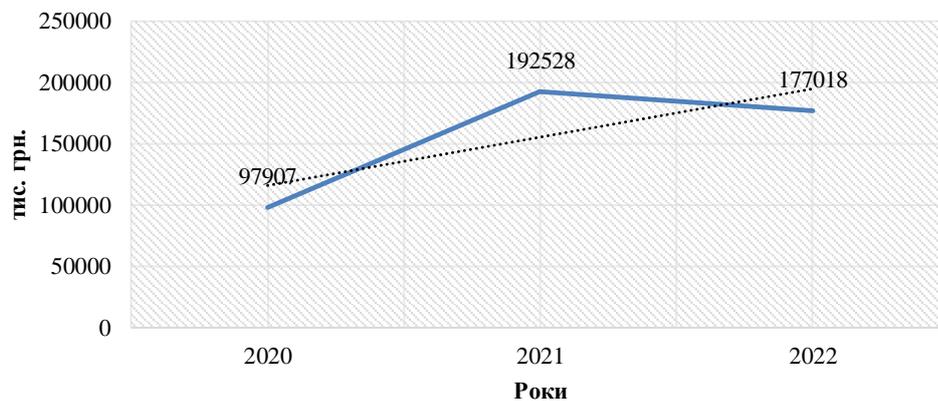

Рис. 2.5. Динаміка наявності власних коштів в обороті ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2020-2022 рр.

Коефіцієнт фінансової стійкості визначає, яку частину активів підприємство здатне фінансувати за рахунок власного капіталу та залученого довгострокового капіталу. Нормативне значення коефіцієнта $\geq 0,7$ [43].

В 2020 році коефіцієнт фінансової стійкості дорівнює 0,91 грн/грн і можна сказати, що у відповідному році фінансування активів підприємства здійснюється за рахунок власного капіталу, так, як капітал, що залучений на довгостроковій основі відсутній. В 2021 спостерігається тенденція до зменшення на 85,62 % та дорівнює 0,78 грн/грн. У 2022 році прослідковуємо тенденцію до зростання показника на 117,24 % та дорівнює 0,92 грн/грн.

У 2020 році коефіцієнт автономії становить 0,91 грн/грн. У 2021 році спостерігається тенденція до зменшення показника на 85,36 % та дорівнює 0,78 грн/грн. Вже в 2022 році прослідковується тенденція до збільшення значення коефіцієнта на 116,78 % та становить 0,92 грн/грн. Тож, можемо сказати, що підприємство за 2020-2022 досліджувані періоди фінансується виключно за рахунок власного капіталу та не залежить від позикових коштів.

Коефіцієнти фінансової стійкості та автономії представлені на рисунку 2.6.

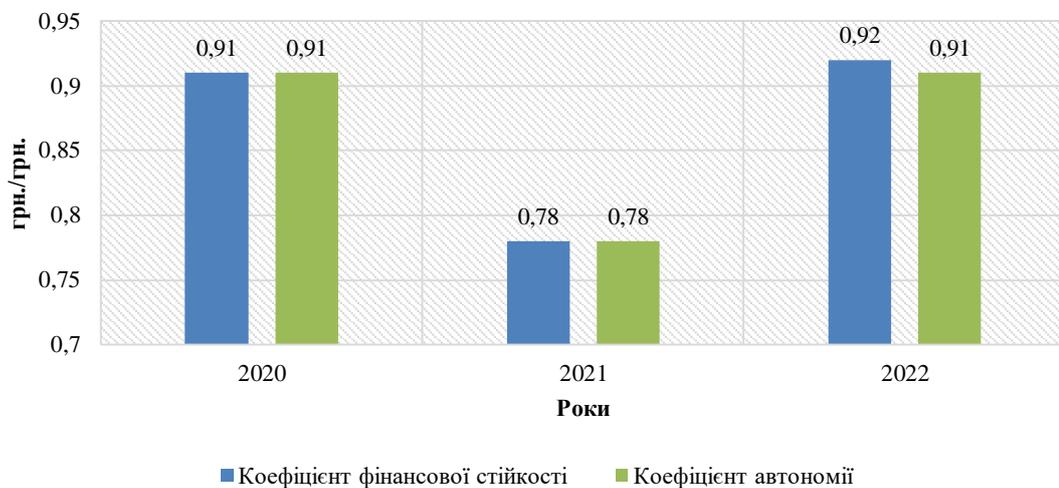

Рис. 2.6. Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості та фінансової автономії ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2020-2022 рр.

Тож, загалом ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за досліджувані 2020-2022 роки є фінансово стійким і має мінімальний ризик банкрутства.

За результатами розрахунків основних показників фінансової стійкості визначимо її тип на підприємстві за допомогою зведеної таблиці показників за типами фінансової стійкості (табл. 2.7).

Класифікація типу фінансового стану ПрАТ «Миргородський завод
мінеральних вод» за 2020-2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.
1	2	3	4
Загальна величина запасів, тис. грн	35843	27401	34622
Наявність власних коштів, тис. грн	97907	192528	177018
Наявність власних та довгострокових позикових коштів (робочий капітал), тис. грн.	97907	193534	179160
Наявність загальних коштів, тис. грн.	97979	193534	179160
$\Phi_B = B - Зп$, тис. грн.	62064	165127	142396
$\Phi_{ВД} = ВД - Зп$, тис. грн.	62064	166133	144538
$\Phi_{ЗК} = ЗК - Зп$, тис. грн.	62136	166133	144538
Трикомпонентний показник фінансової стійкості $S(\Phi) = \{S1(\pm\Phi^B), S2(\pm\Phi^{ВД}), S3(\pm\Phi^{ЗК})\}$	{1;1;1}	{1;1;1}	{1;1;1}

Після аналізу типу фінансового стану можна сказати, що за 2020-2022 роки ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» має надлишок власних коштів: в 2020 році становить 62064 тис. грн., у 2021 році сума збільшилась на 103063 тис. грн. та становить 165127 тис. грн. У 2022 році спостерігається зменшення суми 22731 тис. грн. та становить 142396 тис. грн. Негативна тенденція у 2022 році відбулася за рахунок зменшення величини наявних власних коштів на 15510 тис. грн.

Щодо показника забезпеченості запасів власними та довгостроковими коштами, то в цьому випадку підприємство за 2020-2022 досліджувані роки також має надлишок коштів: у 2020 році сума становить 62064 тис. грн. Вже в 2021 році спостерігається тенденція до зростання показника на 104069 тис. грн. та дорівнює 166133 тис. грн. У 2022 році показник зменшується на 22731 тис. грн. і в результаті становить 144538 тис. грн. Сума залучених довгострокових коштів у 2022 році найбільша, але все ж негативна тенденція була зумовлена зменшенням суми необоротних активів.

Останній показник, що характеризує забезпеченість запасів загальними коштами підприємства, за 2020-2022 роки також має надлишок: у 2020 році сума становить 62132 тис. грн. У 2021 році прослідковується тенденція до

зростання суми на 104069 тис. грн. та дорівнює 166133 тис. грн. У 2022 році сума зменшується на 21595 тис. грн. Тенденція до зменшення показника відбулася за рахунок зменшення суми загальних коштів підприємства.

Попри негативну тенденцію трьох основних показників забезпеченості запасів джерелами фінансування за останній рік, ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» має абсолютну фінансову стійкість, оскільки трикомпонентний показник має вигляд $S\{1;1;1\}$. Цей тип фінансової стійкості означає, що всі запаси підприємства покриваються власними коштами, тобто підприємство не залежить від зовнішніх кредиторів.

Наступний етап буде включати в себе аналіз та оцінку платоспроможності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2020-2022 рр. Аналіз ліквідності балансу товариства за 2020-2022 роки представлено в таблиці 2.8.

За даними ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» було отримано таке співвідношення груп активу та пасиву (рис. 2.7).

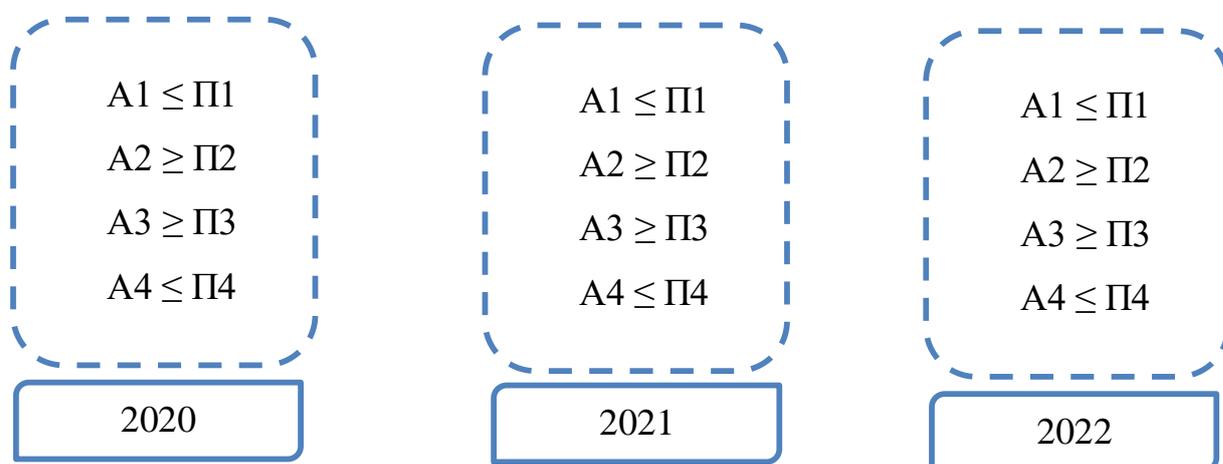

Рис. 2.7. Співвідношення груп пасиву та активу ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» 2020-2022 роки

Баланс ліквідності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»
2020-2022 роки

Актив	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Пасив	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Платіжний надлишок +,-		
								2020 рік	2021 рік	2022 рік
Група А1 Грошові кошти	1114	17903	23659	Група П1 Поточні зобов'язання Кредит. заборгов. за товари, роботи	24144	90598	27403	-23030	-72695	-3744
Група А2 Дебіторс. Заборгованість, Готова продукція	86344	239918	148988	Група П2 Короткострокові кредити банку	0	0	0	86344	239918	148988
Група А3 Виробничі запаси, незаверш. виробництво	33533	26311	33916	Група П3 Довгострокові зобов'язання	0	1006	2142	33533	25305	31774
Група А4 Необоротні активи	160740	133080	126839	Група П4 Власний капітал	257587	325608	303857	-96847	-192528	-177018
Баланс гр.1+2+3+4	281731	417212	333402	Баланс гр.1+2+3+4	281731	417212	333402	-	-	-

В даному випадку, за 2020-2022 рр. баланс підприємства не абсолютно ліквідний тому, що група високоліквідних активів менше за короткострокові зобов'язання, це свідчить про недостатній обсяги суми грошових коштів підприємства для покриття свої термінових зобов'язань [44].

З огляду на вищезазначені розрахунки та співвідношення, можна зробити висновок, що баланс підприємства не є абсолютно ліквідним тому, що за досліджувані 2020-2022 роки група А1 високоліквідних активів менша ніж група П1 найбільш строкових зобов'язань. Це свідчить про те, що у підприємства недостатньо високоліквідних активів для негайного покриття поточних зобов'язань.

Далі потрібно провести розрахунок основних показників ліквідності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» 2020-2022 роки., що представлено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Основні показники ліквідності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»
2020-2022 роки

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Темп зростання, %	
				2021/2020	2022/2021
1. Власний оборотний капітал, тис. грн.	97907	193534	179160	197,67	92,57
2. Коефіцієнт ліквідності (покриття), грн/грн	5,01	3,14	7,54	62,04	240,35
3. Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності, грн/грн	3,62	2,85	6,30	77,62	221,39
5. Коефіцієнт абсолютної ліквідності, грн/грн	0,05	0,20	0,86	428,28	436,91
6. Коефіцієнт забезпечення власний оборотними засобами, грн/грн	0,80	0,68	0,86	84,47	126,47
7. Коефіцієнт ліквідності товарно-матеріальних запасів, грн/грн	1,39	0,29	1,40	20,91	483,70
8. Коефіцієнт ліквідності дебіт. заборгованості, грн/грн	3,58	2,65	5,44	74,05	205,31

Після проведеного аналізу коефіцієнтів ліквідності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» встановлено, станом на 2021 рік спостерігається тенденція до збільшення суми власного оборотного

капіталу. На позитивну тенденцію вплинуло збільшення суми оборотних активів. У 2022 році виявлено незначну тенденцію до зменшення показника до 179160 тис. грн., на зниження вплинуло скорочення суми оборотних активів.

У 2020 році коефіцієнт ліквідності (покриття) знаходиться в межах нормативного значення і навіть перевищує його, що свідчить про платоспроможність підприємства. Коефіцієнт у 2021 році показує тенденцію до зменшення. Сума оборотних активів у 2021 році відносно попереднього року більша, але за рахунок збільшення зобов'язань у відповідному році, значення коефіцієнта зменшилось. У 2022 році прослідковується значна тенденція до зростання коефіцієнта. Показник у відповідному році значно перевищує нормативне значення. З одного боку, це дуже добре для діяльності підприємства, оскільки, це свідчить про його платоспроможність, а з іншого боку може спричинити зниження ефективності використання оборотних активів [45].

Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності в 2021 році прослідковується тенденція до зменшення показника. На таку тенденцію вплинуло зниження суми виробничих запасів і збільшення суми поточних зобов'язань підприємства. В 2022 році показник показує тенденцію до зростання. На позитивну тенденцію коефіцієнта швидкої ліквідності в 2022 році вплинуло зростання суми виробничих запасів та зниження поточних зобов'язань.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2020 році не відповідає нормативному значенню, це свідчить про те, що підприємство було не здатне вчасно покрити свої зобов'язання, якщо термін сплати боргів буде негайним. За отриманими результатами в 2021 році коефіцієнт показує тенденцію до зростання, за таких умов підприємство було здатне сплатити свої поточні зобов'язання. В 2022 році спостерігається тенденція до зростання, показник відповідає нормативному значенню, що вказує на здатність підприємства в 2022 році, при негайній сплаті зобов'язань, їх повністю покрити.

Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами у 2020 році свідчить про фінансову стійкість підприємства, про здатність реалізовувати свою діяльність без додаткового залучення коштів. У 2021 році спостерігається зменшення коефіцієнта тому підприємство не залежне від позикового капіталу. Вже в 2020 році коефіцієнт набув тенденцію до зростання, і протягом цього досліджуваного періоду підприємство фінансово стійке та не залежить від позичок.

При розрахунку коефіцієнта ліквідності товарно-матеріальних запасів виявлено, що найбільше покриваються поточні зобов'язання товарно-матеріальними запасами в 2022 році за рахунок збільшення суми виробничих запасів відносно 2020-2021 років.

Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості у 2021 році показує тенденцію до зменшення за рахунок зниження суми поточних зобов'язань. У 2022 році спостерігається тенденція до зростання коефіцієнта, відповідно, збільшення відбулося за рахунок зменшення суми поточних зобов'язань.

Графічна інтерпретація показників ліквідності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» представлена на рисунку 2.8.

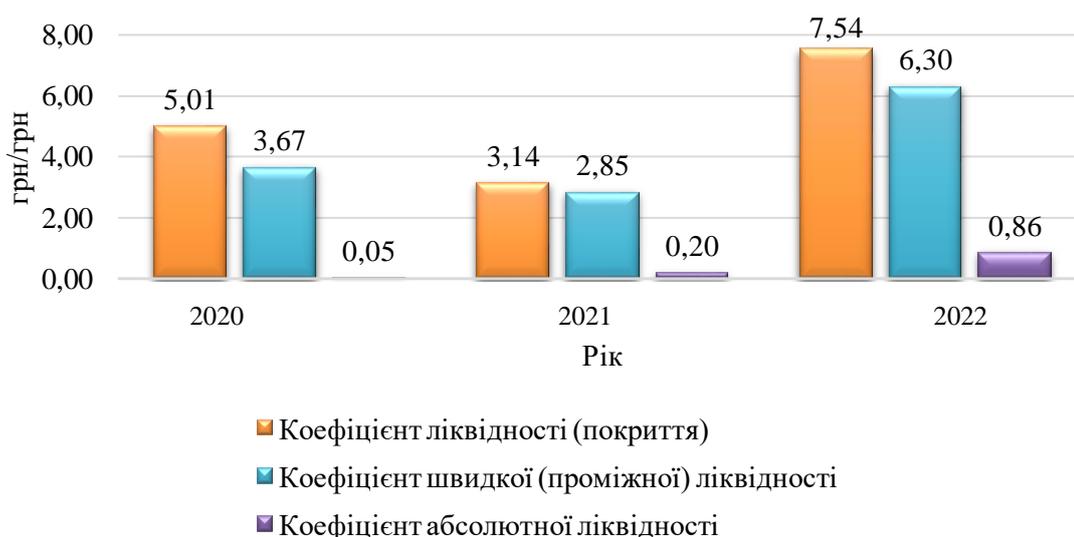

Рис. 2.8. Динаміка показників ліквідності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»

Поряд з аналізом ліквідності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод», доцільно проаналізувати платоспроможність підприємства, як одну з найважливіших характеристик фінансового стану, що показує здатність своєчасно та повністю покривати свої фінансові зобов'язання [46]. Аналіз основних показників платоспроможності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» 2020-2022 рр. представлено в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Основні показники поточної платоспроможності
ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» 2020-2022 рр.

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Темп зростання, %	
				2021/2020	2022/2021
1. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	0,80	0,68	0,87	84,91	127,34
2. Коефіцієнт загальної платоспроможності підприємства	5,06	3,10	6,99	61,36	225,40
3. Коефіцієнт фінансового левериджу	0,00	0,003	0,01	-	228,16
4. Коефіцієнт відновлення(втрати) платоспроможності	-	-	-	-	-
5. Частка кредиторської заборгованості у власному капіталі	0,05	0,06	0,03	124,93	51,61
6. Коефіцієнт співвідношення чистих оборотних активів з чистими активами	0,38	0,59	0,58	155,56	98,53

Після проведеного аналізу основних показників платоспроможності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» 2020-2022 років виявлено, що коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами в 2018 році показує, що підприємство спроможне фінансувати оборотній капітал своїми власними оборотними коштами і при цьому, незалежне від кредиторів. У 2021 році простежується тенденція до зменшення показника, що спричинено через збільшення суми оборотних активів, але при цьому підприємство все

рівно зберігає свою фінансову стійкість у відповідному році. В 2022 році показник свідчить про здатність підприємства фінансувати свій оборотний капітал власними оборотними коштами.

Коефіцієнт загальної платоспроможності у 2020 році свідчить про достатність оборотних активів для покриття всіх своїх зобов'язань. У 2021 році коефіцієнт набув тенденцію до зменшення. Негативна тенденція спричинена збільшенням суми поточних зобов'язань. У 2022 році значення набуває тенденції до зростання, на це вплинуло зменшення суми поточних зобов'язань. Таким чином, підприємство протягом 2020-2021 років здатне покрити всі свої зобов'язання сумою оборотних активів. Графічна інтерпретація коефіцієнта загальної платоспроможності підприємства зображена на рисунку 2.9.

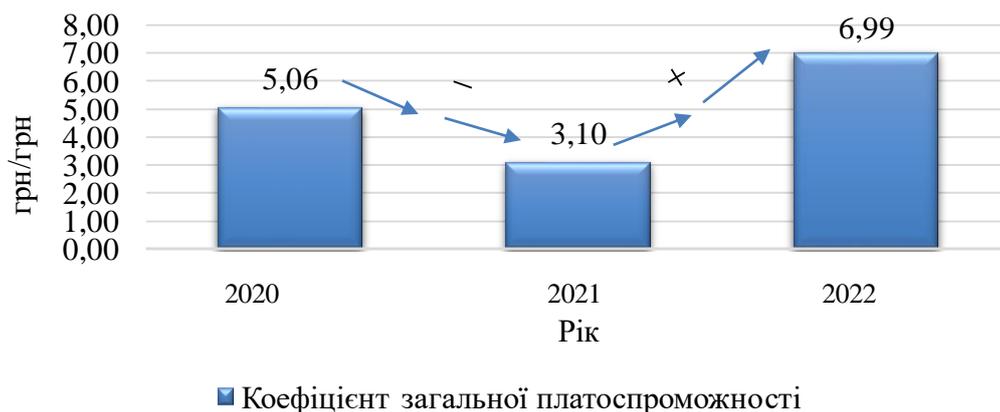

Рис. 2.9. Динаміка коефіцієнта загальної платоспроможності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»

Коефіцієнт фінансового левериджу в 2020 році дорівнює 0 тому, що у відповідному році довгострокові зобов'язання повністю відсутні. В 2021 році коефіцієнт показує тенденцію до зростання, за рахунок вже наявної суми довгострокових зобов'язань. У 2022 році спостерігається тенденція до зростання коефіцієнта фінансового левериджу. Не високі значення коефіцієнта фінансового левериджу можуть бути пов'язані з достатнім обсягом власного

капіталу, що відповідно не зобов'язує підприємство до залучення довгострокових зобов'язань. Частка кредиторської заборгованості у власному капіталі протягом 2020-2021 років значення показника стабільне. В 2022 році відбулося зменшення значення за рахунок меншої суми кредиторської заборгованості підприємства.

Коефіцієнт співвідношення чистих оборотних активів з чистими активами в 2021 році спостерігається тенденція до зростання показника, що спричинено за рахунок збільшення суми активу та суми поточних зобов'язань. У 2022 році коефіцієнт зменшився на незначний відсоток.

Загалом стан платоспроможності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» протягом 2020-2022 років, є задовільним тому, що підприємство має достатню кількість власних оборотних коштів для забезпечення діяльності та відповідно не залежне від кредиторів, а також здатне покривати свої зобов'язання оборотними активами.

2.3. Оцінювання ефективності фінансово-економічної діяльності товариства

У ринковій економіці діяльність компаній спрямована на отримання якомога більшої економічної вигоди, яка відображається на фінансових результатах. Останнє відображає всі аспекти діяльності компанії – рівень її технологічної та виробничої організації, ефективність системи управління, контролю витрат тощо.

Фінансовий результат управління компанією у вигляді прибутку або збитку відображає ефективність її операційної, фінансової та інвестиційної діяльності і слугує основним критерієм стратегії компанії [47, 48].

Динаміку проведення операцій формування і розподілу прибутку підприємства проаналізуємо в таблиці 2.9.

Аналіз формування та розподілу прибутку ПрАТ «Миргородський завод
мінеральних вод» за 2020-2022 рр., тис. грн.

№ з/п	Показник	Рядок Ф. № 2	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абс.відх. (2021-2020)	Абс.відх. (2022-2021)
1	2	3	5	6	7	8	9
1.	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	449597	502001	389687	52404	-112314
2.	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	370237	341996	301843	-28241	-40153
3.	Валовий прибуток	2090	79360	160005	87844	80645	-72161
4.	Інші операційні доходи	2120	8290	36815	9187	28525	-27628
5.	Сумарні операційні доходи	(2000+ +2120)	457887	538816	398874	80929	-139942
6.	Адміністративні витрати	2130	18265	22996	22631	4731	-365
7.	Витрати на збут	2150	12770	14680	14042	1910	-638
8.	Інші операційні витрати	2180	8134	15117	1997	6983	-13120
9.	Сумарні операційні витрати	(2050+ +2130+ +2150+ +2180)	409406	394789	340513	-14617	-54276
10.	Прибуток від операційної діяльності	2190	48481	144027	58361	95546	-85666
11.	Дохід від інвестиційної та фінансової діяльності	(2200+ +2220+ +2240)	289	547	883	258	336
12.	Витрати від інвестиційної діяльності	(2250+ +2255+ +2270)	564	191	6045	-373	5854
13.	Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	2290	48206	144383	53199	96177	-91184
14.	Витрати з податку на прибуток	2300	8747	26167	9933	17420	-16234
15.	Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	39459	118216	43266	78757	-74950
16.	Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0	0	0	0
17.	Сукупний дохід	2465	39459	118216	43266	78757	-74950

Провівши аналіз формування та розподілу прибутку зробимо відповідні висновки.

Після проведеного дослідження результатів діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» з 2020-2022 роки виявлено, що сума чистого прибутку в 2020 році становить 39459 грн., а в 2021 році спостерігається тенденція до зростання показника на 78757 грн. та становить 118216 грн., за 2022 рік спостерігається тенденція до зменшення на 74950 грн. і складає 43266 грн.. На зменшення прибутку міг вплинути такий фактор, як зміна обсягу виробництва та реалізації продукції. Падіння обсягів виробництва залежить від рівня цін, що скорочує обсяг виробленої продукції [49].

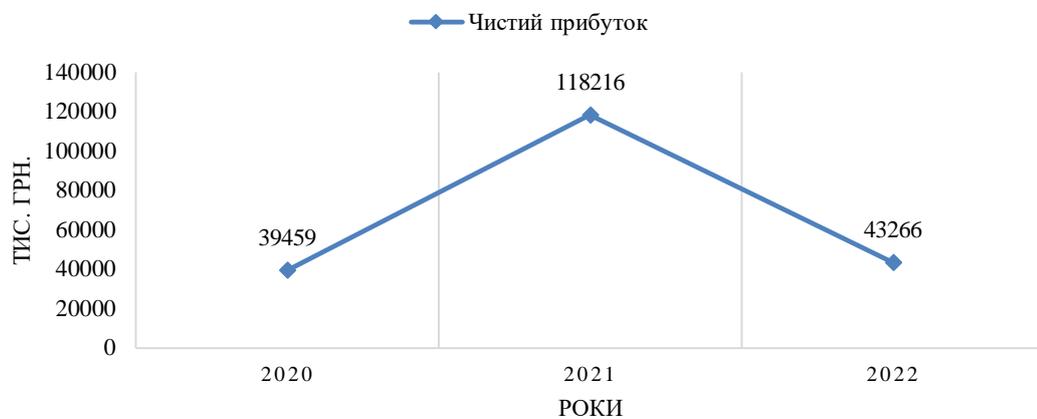

Рис. 2.10. Динаміка загального чистого прибутку ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2020-2022 рр.

Собівартість реалізованої продукції в 2020 році дорівнює 370 237 тис. грн., у 2021 році спостерігається, що сума собівартості продукції має тенденцію до зменшення на 28241 тис. грн. та дорівнює 341996 тис. грн. Показник собівартості станом на 2022 рік дорівнює 301843 тис. грн., тобто зменшився ще на 40153 тис. грн. Собівартість з кожним роком має тенденцію до зменшення суми на витрати. З одного боку це позитивно для підприємства, оскільки зменшує його витрати, а з іншого боку, якщо таке зменшення відбувається за рахунок придбання більш дешевих матеріалів або менш затратної технології виробництва, це може призвести до зниження обсягів реалізації продукції [50].

Валовий прибуток, який сформований за рахунок різниці між чистим доходом від реалізації продукції та собівартістю, що у 2020 році сума дорівнює 79360 тис. грн. У 2021 році сума становить 160005 тис. грн. позитивна тенденція виникла за рахунок більшого обсягу чистого доходу від реалізації продукції. У 2022 році показник зменшився на 72161 тис. грн. та дорівнює 87844 тис. грн., зменшення суми відбулося за рахунок меншої суми чистого доходу від реалізації продукції.

В 2018 році сума прибутку від операційної діяльності до оподаткування становить 48206 тис. грн. В 2020 році значення дорівнює 144383 тис. грн., що відповідно вказує на зростання показника на 96177 тис. грн., збільшення зумовлено знову ж таки більшим обсягом чистого доходу від реалізації продукції та послуг. І в 2022 році відповідно показник зменшується на 85666 тис. грн. та дорівнює 58361 тис. грн. Якщо розглядати дохід від інвестиційної та діяльності, то показники відносно малі, якщо зрівнювати з дохідністю від операційної діяльності. Вочевидь такі показники зумовлені тим, що підприємство активно провадить саме операційну діяльність, тобто формує дохід в основному за рахунок реалізації своїх товарів, робіт та послуг [51].

Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування у 2020 році становить 48206 тис. грн. У 2021 році спостерігається тенденція до зростання показника на 96177 тис. грн. та становить 144383 тис. грн. На позитивну тенденцію вплинула висока дохідність від операційної діяльності та незначні витрати від інвестиційної та фінансової діяльності, на відмінну від витрат за 2022 рік, в якому, вже бачимо зменшення прибутку від звичайної діяльності на 91184 тис. грн. та дорівнює 53199 тис. грн.

Сукупний дохід ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» у 2021 році становить 39459 тис. грн. У 2021 році дохід дорівнює 118216 тис. грн., що на 78757 тис. грн. більше ніж за аналогічний період попереднього року. І в 2022 році показник набуває тенденцію до зменшення на 74950 тис. грн. На що вплинув менший обсяг від звичайної діяльності та значні витрати від фінансової та інвестиційної діяльності.

Таблиця 2.10

Аналіз складу, структури та динаміки доходів і витрат ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» 2020-2022 рр.

Показник	Рядок Ф№2	2020 рік		2021 рік		2022 рік		Відхилення 2021/2020 в:			Відхилення 2022/2021 в:		
		Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	сумі тис. грн	питомі й вазі, %	темп зростання, %	сумі тис. грн	питомі й вазі, %	темп зростання, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
ДОХОДИ		458465	100	539363	100	399757	100	81187	-	117,72	-139606	-	74,12
Чистий дохід від реалізації(товарів,робіт, послуг)	2000	449597	98,13	502001	93,07	389687	97,48	52404	-5,05	111,66	-112314	-5,05	77,63
Інші операційні доходи	2120	8290	1,81	36815	6,83	9187	2,30	28525	5,02	444,09	-27628	5,02	24,95
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
Інші фінансові доходи	2220	0	0,00	41	0,01	21	0,01	41	0,01	-	-20	0,01	51,22
Інші доходи	2240	289	0,06	506	0,09	862	0,22	217	0,03	175,09	356	0,03	170,36
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
ВИТРАТИ		418717	100	421147	100	356491	100	2430	-	100,58	-64656	0,00	84,65
Собівартість реалізованої продукції(товарів,робіт, послуг)	2050	370237	88,42	341996	81,21	301843	84,67	-28241	-7,22	92,37	-40153	-7,22	88,26
Адміністративні витрати	2130	18265	4,36	22996	5,46	22631	6,35	4731	1,10	125,90	-365	1,10	98,41
Витрати на збут	2150	12770	3,05	14680	3,49	14042	3,94	1910	0,44	114,96	-638	0,44	95,65
Інші операційні витрати	2180	8134	1,94	15117	3,59	1997	0,56	6983	1,65	185,85	-13120	1,65	13,21
Фінансові витрати	2250	0	0,00	149	0,04	329	0,09	149	0,04	-	180	0,04	220,81
Витрати від участі в капіталі	2255	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-
Інші витрати	2270	564	0,13	42	0,01	5716	1,60	-522	-0,12	7,45	5674	-0,12	13609,52
Витрати з податку на прибуток	2300	8747	2,09	26167	6,21	9933	2,79	17420	4,12	299,15	-16234	4,12	37,96
Податок на прибуток,пов'язаний з іншими сукупним доходом	2455	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-	0	0,00	-

Тож, після аналізу структури та динаміки доходів і витрат ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» виявлено, що за 2020-2022 роки найбільшу питому вагу доходів підприємства складає чистий дохід від реалізації товарів, робіт та послуг: у 2020 році – 98,18 %, у 2021 році спостерігається зменшення питомої ваги до 93,07 %, що спричинено збільшенням частки інших операційних доходів, у 2022 році прослідковується тенденція до збільшення до 97,48 %, оскільки питома вага інших операційних доходів у загальній величині доходів зменшилася. Доходи від фінансової та інвестиційної діяльності є не значним в загальній величині доходів підприємства.

Графічна інтерпретація частки чистого доходу від реалізації (товарів, робіт, послуг) у загальній величині доходів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2020-2022 роки представлена на рисунку 2.11.

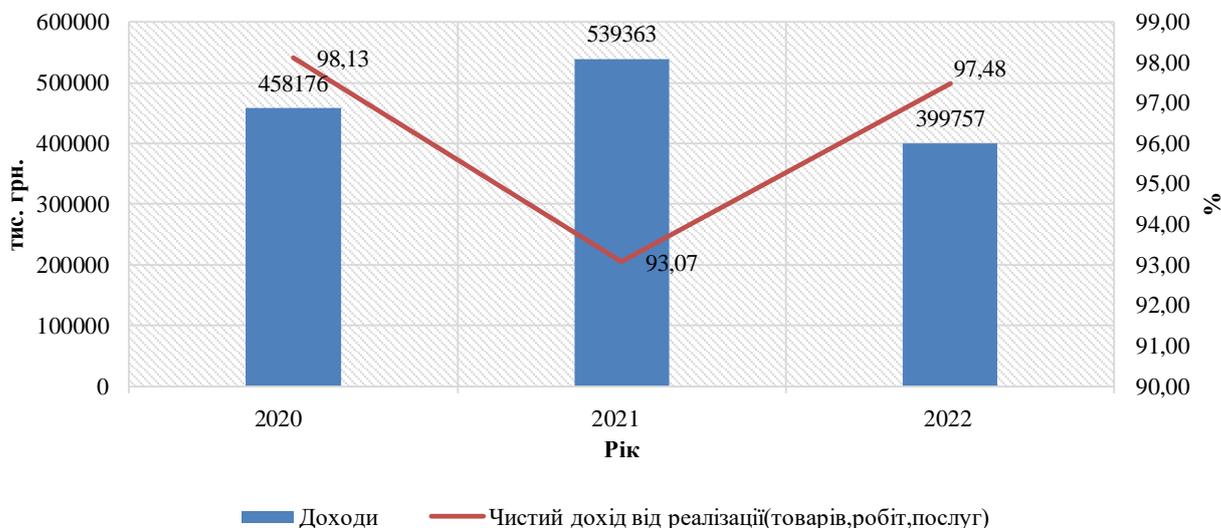

Рис. 2.11. Частка чистого доходу від реалізації (товарів, робіт, послуг) в загальній величині доходів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» 2020-2022 роки

Сума витрат операційної діяльності протягом 2020-2022 рр. показує тенденцію до зменшення: з 409406 тис. грн. у 2020 році, до 394789 тис. грн. у 2021 році і до 340513 тис. грн. у 2022 році. Негативна тенденція спричинена

зменшенням суми собівартості реалізованої продукції. З одного боку тенденція до зменшення є позитивним для підприємства, бо зменшує його витрати, а з іншого боку, якщо дане зменшення відбувається за рахунок більш дешевих матеріалів або менш затратної технології виробництва, то це може призвести до зниження обсягів продажу підприємства. Протягом 2020-2022 рр. найбільшу частку в загальній сумі витрат займає собівартість реалізованої продукції: у 2020 році – 90,43 %, решта припадає на частку адміністративних витрат, витрат на збут і на інші операційні витрати; у 2021 році спостерігається тенденція до зменшення, що спричинено, по-перше через зменшення суми собівартості продукції, по-друге через збільшення частки адміністративних витрат, витрат на збут, інші операційні витрати; в 2022 році частка собівартості продукції в загальній величині операційних витрат складає 88,64 %. Витрати від фінансової та інвестиційної діяльності незначні в загальній величині витрат ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод».

Графічна інтерпретація частки собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) в загальній величині витрат підприємства зображена на рисунку 2.12.

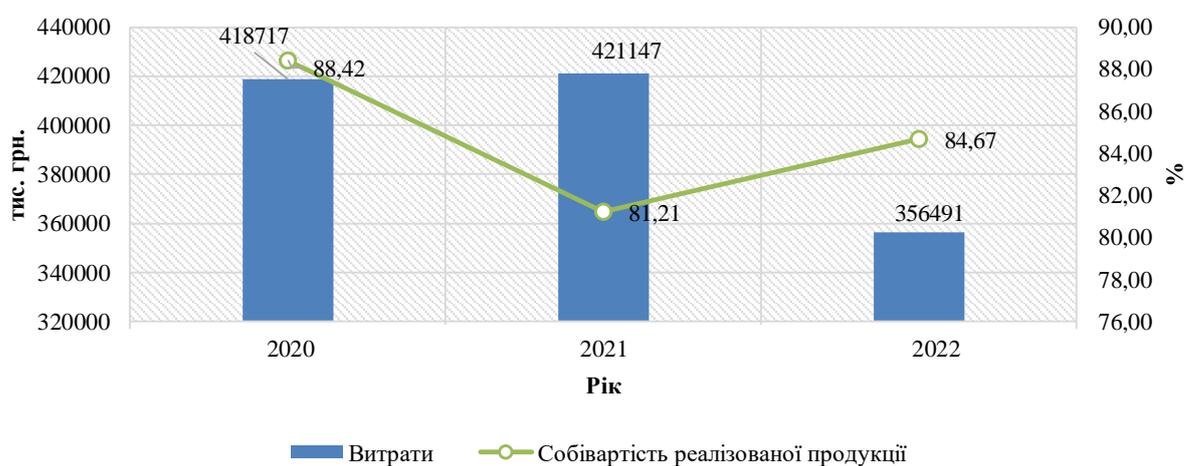

Рис. 2.12. Частка собівартості продукції (товарів, робіт, послуг) в загальній величині витрат ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» 2020-2022 роки

Проаналізувавши витрати та доходи підприємства можна сказати, що загальний обсяг доходів переважає загальний обсяг витрат, це свідчить про те, що підприємство в результаті своєї діяльності протягом 2020-2022 рр. отримує чистий фінансовий результат – прибуток. А основну частку доходу забезпечує грошовий потік від операційної діяльності.

На рисунку 2.13 представлено графічно структуру доходів і витрат ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2020-2022 рр.

рр.

Рис. 2.13. Структура доходів та витрат ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» 2020-2022 роки

В загальному можна сказати, що показники фінансово-економічної діяльності підприємства досить на високому рівні. Такі дані свідчать про ефективність фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» на протязі 2020-2022 рр.

Отже, проведено аналіз фінансово-економічної діяльності та майнового стану ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2020-2022 роки. Діяльність підприємства полягає у виробництві безалкогольних напоїв та мінеральних вод, збір, очищення та постачання води, оптова торгівля напоями, роздрібна торгівля напоями в спеціалізованих магазинах, діяльність

у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах. За допомогою вертикального та горизонтального аналізу було проведено оцінку майнового стану підприємства. За результатами проведеного аналізу майнового стану підприємства встановлено, що вартість всього майна збільшилася з 281731 тис. грн. у 2020 році до 333402 тис. грн. у 2022 році. Збільшення протягом 2020-2022 рр. могло відбутися через розширення вартості оборотних активів у відповідних роках, що може свідчити про поступове нарощення обсягів виробництва. Вартість необоротних активів зменшується протягом 2020-2022 рр. з 159680 тис. грн. у 2020 році до 126839 тис. грн. у 2022 році. Негативна тенденція свідчить про те, що об'єкти основних засобів і нематеріальних активів з кожним роком вилучались з необоротних активів, внаслідок продажу чи непридатності до роботи, через знос та старіння обладнання. Вартість капіталу протягом 2020-2022 рр. збільшується, що зумовлено збільшенням обсягу власного капіталу підприємства, що свідчить про його здатність вчасно покривати свої зобов'язання та фінансувати свою діяльність наявними власними коштами. Тож, можна сказати, що підприємство є фінансово стабільним.

Окрім цього було проаналізовано ділову активність, ліквідність та платоспроможність ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2020-2022 роки. При аналізі коефіцієнтів оборотності, що характеризують ділову активність з'ясовано, що підприємство має деякі слабкі сторони, а саме значні темпи зростання дебіторської заборгованості. Така тенденція обсягу дебіторської заборгованості не є позитивним явищем для діяльності підприємства, оскільки, це гальмує прискорення циклів, які в свою чергу гальмують ефективність діяльності підприємства, а також і його ділову активність. Це може свідчити про неефективну політику управління дебіторською заборгованістю. Для вирішення цієї проблеми можливе запровадження певної ефективної стратегії налагодити внутрішній контроль

управління своїми дебіторами для того, щоб забезпечити вчасну сплату платежів з боку контрагентів.

Під час аналізу ліквідності підприємства було розраховано показники, що характеризують стан ліквідності та ліквідність балансу. Протягом 2020-2022 рр. у підприємства спостерігається не абсолютно ліквідний баланс. Група А1 менша за групу П1 тому, що група високоліквідних активів менше за короткострокові зобов'язання, це свідчить про недостатній обсяги суми грошових коштів підприємства для покриття свої термінових зобов'язань. Коефіцієнти ліквідності знаходяться в межах нормативних значень, а деякі показники навіть перевищують ці межі. При аналізі платоспроможності було розраховано коефіцієнт загальної платоспроможності, який свідчить, що підприємство протягом 2020-2022 рр. здатне покрити всі свої зобов'язання сумою оборотних активів. Коефіцієнт фінансового левериджу на протязі 2020-2022 рр. показує не високі значення, що може бути пов'язано з достатнім обсягом власного капіталу, що відповідно не зобов'язує підприємство до залучення довгострокових зобов'язань.

В результаті аналізу доходів та витрат діяльності встановлено, що підприємство протягом 2018-2020 рр. отримує чистий фінансовий результат – прибуток. Показники фінансово-економічної діяльності підприємства досить на високому рівні. Такий стан підвищує ефективність підприємства в цілому та сприяє його конкурентоспроможності.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «МИРГОРОДСЬКИЙ ЗАВОД МІНЕРАЛЬНИХ ВОД»

3.1. Обґрунтування резервів зростання ефективності фінансово-економічної діяльності товариства

Прибуток є важливим двигуном економіки, основним мотивом діяльності підприємців і певним гарантом прогресу соціально-економічної системи. Вважається, що прибуток є загальним показником діяльності компанії. У ринковій економіці основною метою будь-якої компанії є отримання прибутку. Фінансовим результатом господарської діяльності будь-якого підприємства є його рентабельність, яка характеризується абсолютними (величина прибутку) і відносними (рівень рентабельності) показниками.

Резерви зростання ефективності фінансово-економічної діяльності підприємства можна виявити шляхом проведення факторного аналізу прибутку, який спрямований на виявлення й аналіз чинників формування фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання [52].

Ухвалення організаційно-технічних, економічних та управлінських рішень потребує визначення чинників, що впливають на розмір прибутку, одержуваного підприємством, та їх кількісної оцінки. Для цього слід вивчити вплив на зміну валового прибутку в базовому році порівняно з базовим роком таких факторів, як зміни:

- ціни на продукцію;
- обсяг виробництва;
- структура продукту;
- рівень і структура витрат [53].

З метою проведення факторного аналізу валового прибутку у таблиці 3.1 наведемо основні вихідні дані.

Таблиця 3.1

Вихідні дані для факторного аналізу валового прибутку ПрАТ
«Миргородський завод мінеральних вод» 2020-2022 рр., тис. грн.

Показник	Рядок	Базовий рік (0)	Базовий рік перерахований (1,0)	Звітний рік (1)
А	Б	1	2	3
2020 рік				
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів,робіт,послуг)(ЧД)	2000	366338	383642,34	449597
Собіварбість реалізованої продукції (С)	2050	319571	334666,26	370237
Валовий прибуток(ВП)	2090	46767	48976,086	79360
2021 рік				
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів,робіт,послуг)(ЧД)	2000	449597	468930,94	502001
Собіварбість реалізованої продукції (С)	2050	370237	319466,51	341996
Валовий прибуток(ВП)	2090	79360	149464,43	160005
2022 рік				
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів,робіт,послуг)(ЧД)	2000	502001	472090,7	389687
Собіварбість реалізованої продукції (С)	2050	341996	321619,14	301843
Валовий прибуток(ВП)	2090	160005	150471,56	87844

Факторний аналіз валового прибутку ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2020-2022 роки варто розпочати з розрахунку загальних змін у його валовому прибутку та визначити вплив відповідних факторів.

$$\Delta ВП = ВП1 - ВП0 \quad (3.1)$$

Вплив факторів визначаємо за допомогою основних формул:

1. Розрахунок впливу зміни відпускних цін на реалізацію продукції:

$$\Delta ВП1 = ВП1 - ВП1,0 \quad (3.2)$$

2. Розрахунок впливу на прибуток змін в обсязі продукції під час оцінювання за базовою собівартістю має такий вигляд:

$$\Delta ВП2 = ВП0 * (K1 - 1), \quad (3.3)$$

$$\text{де, } K1 = \frac{C_{1,0}}{C_0} \quad (3.4)$$

3. Розрахунок впливу на прибуток змін в обсязі продукції, що зумовлені змінами в структурі продукції:

$$\Delta ВП3 = ВП0 * (K2 - K1) \quad (3.5)$$

$$\text{де } K2 = \frac{ЧД_{1,0}}{ЧД_0} \quad (3.6)$$

4. Розрахунок впливу на прибуток економії від зниження собівартості продукції

$$\Delta ВП4 = C_{1,0} - C_1 \quad (3.7)$$

5. Розрахунок впливу на прибуток зміни собівартості продукції за рахунок структурних зрушень в обсязі продукції:

$$\Delta ВП5 = C_0 * K2 - C_{1,0} \quad (3.8)$$

Розрахунок загального впливу факторів на валовий прибуток здійснюється за формулою

$$\Delta ВП = ВП1 + \dots + ВП5 \quad (3.9)$$

Відобразимо результати факторного аналізу в таблиці 3.2 за вищенаведеними формулами.

Таблиця 3.2

Результати факторного аналізу валового прибутку ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»

Назва фактора	Сума впливу		
	2020	2021	2022
Відхилення валового прибутку, всього у т. ч. за рахунок:	32593	80645	-72161
1. Зміни цін на продукцію	30384	10541	-62628
2. Зміни обсягу виробництва і реалізації	2209,09	-10882,61	-9533,44
3. Зміни структури продукції	0,00	14295,32	0,00
4. Зміни рівня витрат	-30383,91	-22529,49	19776,14
5. Зміни структури витрат	0,00	66691,73	0,00
Резерв зростання валового прибутку (1+2+3+4)	2209,09	13953,27	-52384,86

Після аналізу таблиці 3.2 виявлено, що відхилення валового прибутку у 2020 році 32593 тис. грн., а в 2021 році 80645 тис. грн. У 2022 році показник становить (-72161 тис. грн.) Такі зміни відбулися за рахунок змін цін на продукцію у 2020 році – 303848 тис. грн., у 2021 році – 10541 тис. грн., і в 2022 році – (-62628 тис. грн.). Також за рахунок такого впливу фактору, як зміна обсягу виробництва та витрат, що у 2020 році становлять 2209,09 тис. грн., у 2021 році – (-10882,61 тис. грн.), а в 2022 році (-9533,44 тис. грн.) За рахунок впливу фактору, як зміна рівня витрат: у 2020 році зміна становить -30383,91 тис. грн., у 2019 році -22529,49 тис. грн. і вже в 2022 році спостерігається позитивне значення суми впливу 19776, 14 тис. грн. В результаті вищенаведених змін резерви зростання валового прибутку складають: в 2020 році - 2209,09 тис. грн., у 2021 році – 13953,27 тис. грн. і в 2022 році – (-52384,86 тис. грн.)

При здійсненні факторного аналізу прибутку підприємства необхідним є виділення й вартісна оцінка факторів першого та другого рівнів його здійснено за допомогою таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Факторний аналіз прибутку від звичайної діяльності до оподаткування за факторами першого і другого рівнів

ПраТ «Миргородський завод мінеральних вод» 2020-2022 роки

Назва фактора	Рядок Ф№2	2020	2021	2022	Величина впливу фактора (абсолютне відхилення)	
					(2021-2020)	(2022-2021)
А	Б	1	2	3	4	5
1. Фінансовий результат від операційної діяльності	р.2190 (2195)	48481	144027	58361	95546	-85666
- Прибуток валовий	2090	79360	160005	87844	80645	-72161
- Інші операційні доходи	2105+...+2120	8290	36815	9187	28525	-27628
- Витрати адміністративні	2130	18265	22996	22631	4731	-365
- Витрати на збут	2150	12770	14680	14042	1910	-638

Продовження табл. 3.3

А	Б	1	2	3	4	5
- Інші операційні витрати	2180	8134	15117	1997	6983	-13120
2. Фінансовий результат від фінансової діяльності	p.2220+p.2200- p.2250- p.2255	0	-108	-308	-108	-200
- Доходи інші фінансові	2220	0	41	21	41	-20
- Витрати фінансові	2250	0	149	329	149	180
- Дохід від участі в капіталі	2200	0	0	0	0	0
- Втрати від участі в капіталі	2255	0	0	0	0	0
3. Фінансовий результат від іншої звичайної діяльності	p.2240-p.2270	-275	464	-4854	739	-5318
- Доходи інші	2240	289	506	862	217	356
- Витрати інші	2270	564	42	5716	-522	5674
4. Фінансовий результат до оподаткування	п.1+п.2+п.3= p.2290	48206	144383	53199	96177	-91184
- Прибуток операційний	п. 1	48481	144027	58361	95546	-85666
- Прибуток фінансовий	п. 2	0	-108	-308	-108	-200
- Прибуток інший звичайний	п. 3	-275	464	-4854	739	-5318
5. Чистий фінансовий результат	п.4- p.2300+p.2305=p. 2350 (2355)	39459	118216	43266	78757	-74950
- Прибуток до оподаткування	п. 4	48206	144383	53199	96177	-91184
- Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	8747	26167	9933	17420	-16234
- Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0	0	0	0
6. Сукупний дохід	p.2350+p.2460 =p.2465	39459	118216	43266	78757	-74950
- Чистий прибуток	2350	39459	118216	43266	78757	-74950
- Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0	0	0	0

Після дослідження таблиці 3.3 виявлено, що фінансовий результат від операційної діяльності в 2020 році складає 48481 тис. грн., вже в 2021

році спостерігаємо тенденцію зростання суми фінансового результату на 95546 тис. грн. та дорівнює 144027 тис. грн., на зростання показника вплинуло збільшення суми валового прибутку, що становить 160005 тис. грн., а також за рахунок значної суми інших операційних витрат 36815 тис. грн. У 2022 році бачимо тенденцію зменшення показника на 85666 тис. грн. та становить 58361 тис. грн., на зменшення показника, відповідно, вплинуло зменшення суми валового прибутку, який складає 87844 тис. грн.

Щодо фінансового результату від фінансової діяльності, то бачимо, що в 2020 році відсутні будь які надходження та витрати, тому і фінансовий результат дорівнює 0. У 2021 році бачимо, що показник становить (-308 тис. грн), що спричинене переважанням витрат над доходами від фінансової діяльності. В 2022 році показник дорівнює (-108 тис. грн)., від'ємне значення було отримано також внаслідок переважання витрат над доходами.

Фінансовий результат від іншої звичайної діяльності за 2018 рік становить -275 тис. грн., на негативний результат вплинуло перевищення суми витрат над надходженнями. В 2021 році показник становить 464 тис. грн. відповідно, позитивний результат спричинений переважанням доходів над витратами. І в 2022 році показник знову показує від'ємне значення (-4858 тис. грн.), оскільки витрати у цьому році склали 5716 тис. грн., а доходи 862 тис. грн.

З таблиці також бачимо, що вагому частину у формуванні чистого прибутку до оподаткування становить прибуток по операційній діяльності, це свідчить, що дохідність підприємства цілком залежить від його операційної діяльності. Фінансова чи інша звичайна діяльність загалом вміщує в собі лише витрати.

Чистий фінансовий результат, що сформувався вже за рахунок вирахування податку на прибуток, у 2020 році становить 39459 тис. грн., в 2021 році 118216 тис. грн., до речі в 2021 році найбільша сума податку на прибуток, бо серед трьох досліджуваних років має найбільшу суму фінансового результату. В 2022 році чистий фінансовий результат має тенденцію до

зменшення суми, за рахунок меншої прибутковості по операційній діяльності та значними витратами по фінансовій та іншій звичайній діяльності.

3.2. Напрями покращення фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод»

Пошук резервів, які можна використати для поліпшення фінансово-економічної діяльності компанії, може здійснюватися шляхом ретельної оцінки всіх складових її діяльності [54]. Значна кількість компаній в Україні мають незадовільну структуру капіталу та нестачу власного капіталу. Одним з основних способів поліпшення фінансово-економічної діяльності є мобілізація внутрішніх резервів підприємства.

За своєчасного розроблення та реалізації заходів, спрямованих на поліпшення довгострокової фінансово-економічної діяльності, такі підприємства можуть збільшити свій нерухомий потенціал, відновити платоспроможність і рентабельність. Запобігти розвитку негативних кризових явищ на підприємстві можливо тільки шляхом систематичного забезпечення управлінського персоналу інформацією щодо поточного рівня фінансової стійкості та здатності підприємства до подальшого розвитку. Така фінансова та аналітична інформація має бути отримана за результатами оцінки [55].

Головним завданням оцінки фінансово-економічної діяльності підприємства є своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності, ухвалення управлінських рішень, спрямованих на поліпшення фінансового стану підприємства та запобігання його банкрутству.

Можна одним зі шляхів покращення фінансово-економічної діяльності підприємств визначити збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків. Графічно цей процес представлено на рисунку 3.1.

Рис. 3.1. Напрями покращення фінансово-економічної діяльності підприємства

*Складено за даними [56–60]

Одним із найважливіших заходів щодо поліпшення фінансово-господарської діяльності компанії є збільшення продажів. Розмір виручки від реалізації, у свою чергу, залежить від обсягу реалізації продукції та ціни проданої одиниці продукції.

Для збільшення обсягу продажів необхідно максимально розширити комерційну діяльність ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод». Стимулювання продажів може здійснюватися різними методами. Бажаного результату можна досягти, пропонуючи клієнтам знижки, помірно зниження цін і використання масової реклами. Єдиного рецепта збільшення обсягів продажів для всіх компаній не існує. Тип заходів залежить від особливостей конкретної компанії та обраної маркетингової стратегії.

Крім того, основним внутрішнім резервом підвищення платоспроможності підприємства є зниження витрат і витрат виробництва.

На підприємствах залежно від їх специфіки можуть бути різними фактори, які впливають на собівартість: обсяг виробництва, номенклатура та асортимент продукції, рівень виробництва (технічний), організація виробництва

та умови праці, ціна за одиницю продукції, що реалізується.

Основним способом зниження витрат є економія всіх видів ресурсів, споживаних у виробництві. Зниження трудомісткості продукції та підвищення продуктивності праці можна домогтися різними способами. Найважливіші з них – механізація та автоматизація виробництва, розробка і застосування передових високопродуктивних технологій, заміна і модернізація застарілого обладнання. Важливо підвищити вимоги і впровадити вхідний контроль якості сировини і матеріалів, комплектуючих виробів і напівфабрикатів, що надходять від постачальників.

Напрямом покращення фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» є також оптимізація обсягів дебіторської заборгованості та її рефінансування. З метою оптимізації обсягів дебіторської заборгованості, необхідно вибрати найбільш підходящі умови оплати та форми розрахунків зі споживачами (передоплата, відстрочка платежу, за фактом відвантаження продукції). Незважаючи на значні обсяги дебіторської заборгованості, доцільно передбачити відтермінування платежів споживачам, оскільки це збільшує обсяги продажів і одночасно прибуток (для стимулювання продажів в умовах жорсткої конкуренції). З іншого боку, в цьому випадку існує ризик додаткових витрат, пов'язаних з отриманням короткострокових банківських кредитів для погашення дебіторської заборгованості [56, с. 132–138].

Основними способами рефінансування дебіторської заборгованості є факторинг, вексельне дисконтування та конфіскація. Заходи з рефінансування дебіторської заборгованості також включають комплекс процедур примусового стягнення заборгованості, в тому числі через звернення до господарського суду.

Однак необхідно визначити, що не існує єдиного рецепта збільшення обсягів продажів для всіх компаній. Тип заходів залежить від особливостей конкретної компанії та обраної маркетингової стратегії.

Напрямом зміцнення фінансово-економічного стану є мобілізація внутрішніх резервів шляхом проведення реструктуризації активів підприємства;

комплекс заходів, пов'язаних зі зміною структури і складу балансових активів; конвертація наявних у підприємства матеріальних і фінансових активів у грошову форму. У рамках реструктуризації активів використовуються такі заходи: мобілізація прихованих резервів, використання зворотного лізингу, лізинг основних засобів, які не повністю використовуються у виробничому процесі, оптимізація структури розподілу обігових коштів, видів сировини і матеріалів, матеріали, реалізація окремих низькорентабельних структурних підрозділів та основних засобів об'єктів.

Ще одним напрямом удосконалення фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» є її прогнозування та моніторинг, оскільки для ефективного управління виробництвом і активного впливу на формування показників господарської та фінансово-господарської діяльності необхідно постійно використовувати дані щодо його стану, а також щодо змін, які в ньому відбуваються.

Система заходів, спрямованих на підтримання економічної стійкості підприємства, на нашу думку, має включати постійний моніторинг зовнішнього і внутрішнього стану підприємства, розроблення заходів, спрямованих на зниження зовнішньої вразливості бізнесу, розроблення підготовчих планів на випадок виникнення проблемних ситуацій, реалізацію попередніх заходів для їх забезпечення, реалізацію планів практичних заходів на випадок виникнення кризових ситуацій, ухвалення ризикованих і нетипових рішень на випадок відхилення у розвитку ситуацій, а також прийняття ризикових і нетипових рішень на випадок, якщо ситуація не буде розвиватись у відповідності до вимог законодавства.

Саме в таких умовах можливо забезпечити систему моніторингу кожної зі складових економічної стійкості підприємств, що могло б дати можливість оптимізувати її відповідно до перспектив розвитку.

Для розроблення заходів щодо поліпшення фінансових результатів необхідно виявити резерви зростання прибутку. Резерви зростання прибутку – це кількісно вимірні можливості його збільшення за рахунок збільшення обсягу

реалізації продукції, зниження витрат на її виробництво та реалізацію, виключення втрат зовнішнього збуту та поліпшення структури продукції, що випускається.

Таким чином, основними напрямками поліпшення фінансово-економічних показників діяльності ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» можна визначити наступні:

1) збільшення прибутку за рахунок збільшення обсягу продажів. Використано результати аналізу виробництва та реалізації продукції. Здійснюється розрахунок можливого обсягу продажів, установленого за результатами маркетингового дослідження з урахуванням наявних темпів зростання і можливостей підприємства;

2) збільшення прибутку за рахунок зниження витрат підприємства. Можна використовувати метод порівняння досягнутого рівня витрат з їх потенційною величиною. Порівнюються витрати на виробництво продукції за звітний і плановий періоди та визначається сума витрат на 1 грн реалізованої продукції;

3) за рахунок поліпшення якісного складу товарної продукції. Дотримання технологічної дисципліни, контроль за роботою устаткування і своєчасне його налагодження, умови зберігання і транспортування сировини та готової продукції є найважливішими факторами підвищення якості товарної продукції;

4) технічна модернізація виробництва. Використання інноваційних технологій на підприємстві підвищить продуктивність праці та загальну конкурентоспроможність підприємства, що неминуче призведе до підвищення фінансових показників;

5) ефективна маркетингова стратегія. Розроблення якісної стратегії позиціонування підприємства на ринку призводить до збільшення попиту на продукцію, що вимагає збільшення обсягів виробництва та збільшення прибутку в майбутньому;

б) підвищення кваліфікації та професіоналізму кадрів.

Усі пропозиції та рекомендації, що містяться в роботі, сприятимуть поліпшенню фінансово-господарської діяльності підприємства і міститимуть шляхи реалізації знайдених резервів підвищення фінансових результатів підприємства.

Отже, після проведення аналізу факторного аналізу прибутку першого та другого рівнів за рахунок впливу факторів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» отримали такий чистий фінансовий результат – прибуток: 2020 рік – 39459 тис. грн., 2021 рік – 118216 тис. грн., 2022 рік – 43266 тис. грн. Також бачимо, що вагому частину у формуванні чистого прибутку до оподаткування становить прибуток по операційній діяльності, це свідчить, що дохідність підприємства цілком залежить від його операційної діяльності. Фінансова чи інша звичайна діяльність загалом вміщує в собі лише витрати.

Для підвищення ефективності фінансово-економічної діяльності підприємству рекомендується збільшити обсяги виробництва, підвищити продуктивність праці працівників, захопити якомога більшу частку ринку, розширити асортимент продукції та поліпшити її якість, знизити витрати на виробництво і все, щоб використовувати види ресурсів з максимальною ефективністю, осмислено вибудовувати договірні відносини з постачальниками та покупцями і проводити раціональну цінову політику.

Для забезпечення задовільного фінансового стану на ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» необхідно розробити і забезпечити впровадження системи аналізу та оцінки фінансового становища, адаптованої до особливостей роботи підприємства на ринку, цілей його фінансової стратегії та політики, фінансового менталітету власників. Першим кроком поліпшення фінансового стану підприємства в сучасних економічних умовах є пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу, яке б забезпечувало мінімальний фінансовий ризик за максимальної прибутковості власного капіталу.

ВИСНОВКИ

За результатами виконання бакалаврської роботи зроблено наступні висновки.

1. У результаті аналізу наукової літератури уточнено поняття «фінансово-економічна діяльність підприємства» з позицій процесного підходу. Під фінансовою діяльністю підприємства розуміється цілеспрямований процес формування та ефективного використання фінансових ресурсів економічного суб'єкта для забезпечення його діяльності для досягнення поставлених цілей.

Виходячи із економічної сутності категорії «фінансово-економічна діяльність підприємства» було сформульовано її основні завдання та напрями організації, а саме фінансове прогнозування та планування, аналіз та контроль виробничо-господарської діяльності, оперативна та поточна фінансово-господарська робота.

2. З метою ефективної організації фінансово-економічної діяльності та забезпечення її результативності необхідним постає періодичне проведення аналізу та оцінювання фінансово-економічної діяльності підприємства. Обґрунтовано систему показників, які дозволяють комплексно оцінити фінансово-економічну діяльність та включає показники ресурсного потенціалу й оцінки ефективності використання фінансових ресурсів.

3. Важлива роль у забезпеченні якості проведення аналізу належить інформаційно-аналітичному забезпеченню, одним із основних методів якого є читання фінансової звітності. Висока якість інформаційно-аналітичного забезпечення є необхідною умовою високої ефективності проведення аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства, результати якого, в свою чергу, стануть базисом для прийняття ефективних управлінських рішень щодо стратегії розвитку суб'єкта господарювання.

4. Проведено аналіз фінансово-економічної діяльності та майнового стану ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2020-2022 роки. Діяльність

підприємства полягає у виробництві безалкогольних напоїв та мінеральних вод, збір, очищення та постачання води, оптова торгівля напоями, роздрібна торгівля напоями в спеціалізованих магазинах, діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах. За допомогою вертикального та горизонтального аналізу було проведено оцінку майнового стану підприємства. За результатами проведеного аналізу майнового стану підприємства встановлено, що вартість всього майна збільшилася з 281731 тис. грн. у 2020 році до 333402 тис. грн. у 2022 році. Збільшення протягом 2020-2022 рр. могло відбутися через розширення вартості оборотних активів у відповідних роках, що може свідчити про поступове нарощення обсягів виробництва. Вартість необоротних активів зменшується протягом 2020-2022 рр. з 159680 тис. грн. у 2020 році до 126839 тис. грн. у 2022 році. Негативна тенденція свідчить про те, що об'єкти основних засобів і нематеріальних активів з кожним роком вилучались з необоротних активів, внаслідок продажу чи непридатності до роботи, через знос та старіння обладнання. Вартість капіталу протягом 2020-2022 рр. збільшується, що зумовлено збільшенням обсягу власного капіталу підприємства, що свідчить про його здатність вчасно покривати свої зобов'язання та фінансувати свою діяльність наявними власними коштами. Тож, можна сказати, що підприємство є фінансово стабільним.

5. Проаналізовано ділову активність, ліквідність та платоспроможність ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» за 2020-2022 роки. При аналізі коефіцієнтів оборотності, що характеризують ділову активність з'ясовано, що підприємство має деякі слабкі сторони, а саме значні темпи зростання дебіторської заборгованості. Така тенденція обсягу дебіторської заборгованості не є позитивним явищем для діяльності підприємства, оскільки, це гальмує прискорення циклів, які в свою чергу гальмують ефективність діяльності підприємства, а також і його ділову активність. Це може свідчити про неефективну політику управління дебіторською заборгованістю. Для вирішення цієї проблеми можливе запровадження певної ефективної стратегії налагодити

внутрішній контроль управління своїми дебіторами для того, щоб забезпечити вчасну сплату платежів з боку контрагентів.

Під час аналізу ліквідності підприємства було розраховано показники, що характеризують стан ліквідності та ліквідність балансу. Протягом 2020-2022 рр. у підприємства спостерігається не абсолютно ліквідний баланс. Група А1 менша за групу П1 тому, що група високоліквідних активів менше за короткострокові зобов'язання, це свідчить про недостатній обсяги суми грошових коштів підприємства для покриття свої термінових зобов'язань. Коефіцієнти ліквідності знаходяться в межах нормативних значень, а деякі показники навіть перевищують ці межі. При аналізі платоспроможності було розраховано коефіцієнт загальної платоспроможності, який свідчить, що підприємство протягом 2020-2022 рр. здатне покрити всі свої зобов'язання сумою оборотних активів. Коефіцієнт фінансового левериджу напротязі 2020-2022 рр. показує не високі значення, що може бути пов'язано з достатнім обсягом власного капіталу, що відповідно не зобов'язує підприємство до залучення довгострокових зобов'язань.

6. В результаті аналізу доходів та витрат діяльності встановлено, що підприємство протягом 2018-2020 рр. отримує чистий фінансовий результат – прибуток. Показники фінансово-економічної діяльності підприємства досить на високому рівні. Такий стан підвищує ефективність підприємства в цілому та сприяє його конкурентоспроможності.

7. Після проведення аналізу факторного аналізу прибутку першого та другого рівнів за рахунок впливу факторів ПрАТ «Миргородський завод мінеральних вод» отримали такий чистий фінансовий результат – прибуток: 2020 рік – 39459 тис. грн., 2021 рік – 118216 тис. грн., 2022 рік – 43266 тис. грн. Також бачимо, що вагому частину у формуванні чистого прибутку до оподаткування становить прибуток по операційній діяльності, це свідчить, що дохідність підприємства цілком залежить від його операційної діяльності. Фінансова чи інша звичайна діяльність загалом вміщує в собі лише витрати.

8. Для підвищення ефективності фінансово-економічної діяльності підприємству рекомендується збільшити обсяги виробництва, підвищити продуктивність праці працівників, захопити якомога більшу частку ринку, розширити асортимент продукції та поліпшити її якість, знизити витрати на виробництво і все, щоб використовувати види ресурсів з максимальною ефективністю, осмислено вибудовувати довірні відносини з постачальниками та покупцями і проводити раціональну цінову політику.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів»: Затверджено Наказом Міністерства фінансів України №87 від 31.03.1999 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
3. Мартюшева Л. С. Фінансово-економічна діяльність суб'єктів підприємництва, Навчальний посібник / Л. С. Мартюшева, Л.О. Меренкова. Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. 218 с.
4. Аранчій В. І. Фінанси підприємств : навч. посіб. / В. І. Аранчій. К. : Професіонал. 2004. 304 с.
5. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств : Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. К. : Знання-Прес, 2009. 299 с.
6. Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д., Булгакова С. О., Куліш А. П. Фінанси підприємств : Підручник / Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана / за ред. А. М. Поддєрьогіна. Вид. 6 -те, перероб. і доп. К. : КНЕУ, 2006. 552 с.
7. Бердар М. М. Фінанси підприємств : навчальний посібник / М. М. Бердар. К. : ЦУЛ, 2010. 352 с.
8. Загородній А. Г. Фінансово- економічний словник / А. Г. Загородній. К. : Знання, 2007. 1072 с.
9. Зятковський І. В. Фінансово-економічна діяльність суб'єктів господарювання. Навчальний посібник / І. В. Зятковський, Л. І. Зятковська, М. В. Романів. Чернівці : Золоті литаври, 2007. 274 с.
10. Фінансово-економічна діяльність суб'єктів господарювання : навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисц./ О. О.Терещенко, Я. І. Невмержицький, А. П. Куліш та ін.; За заг. ред. О. О.Терещенка. К.: КНЕУ, 2006. 312 с.

11. Опарін В. М. Фінанси (загальна теорія) : навч. посіб / В. М. Опарін. К. : КНЕУ, 2007. 194 с.
12. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз. Київ: КНЕУ, 2005. 292 с.
13. Економічна енциклопедія: у 3т. / ред. кол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. Київ: Академія, 2000. Т.1. 598 с.
14. Павленко І.Г. Підходи до визначення економічної сутності поняття «ефективність». *Економіка та управління*. 2006. №1. С. 35-38.
15. Григораш О.В., Терьошина Ю.О. Ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств України. *Бізнес інформ*. Харків, 2017. №11. С. 221-226.
16. Григораш О. В., Булигіна Д. О. Фактори підвищення ефективності діяльності підприємств. *Приазовський економічний вісник*. 2020. №6 (11). С. 154–158.
17. Власюк Н.І. Оцінка ділової активності підприємств / Н.І. Власюк. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2004. Випуск 14.4. С. 172-176.
18. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз [Текст] : підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній; За ред. проф. А. Г. Загороднього. 3-тє вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2008. 487 с.
19. Мних Є. В. Економічний аналіз [Текст] : підручник: Вид. 2-ге, перероб. та доп. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 472с.
20. Короткевич О. В. Рентабельність господарської діяльності підприємств / О. В. Короткевич. *Економіка і прогнозування*. 2008. № 3. С. 61-69.
21. Герега В. Система показників рентабельності для оцінки ефективності роботи підприємства / В. Герега, Ж Шевчук. *Актуальні проблеми аграрної економіки: теорія, практика, стратегія*. 2017. с. 26-29.
22. Onyshchenko S.V., Glushko A.D. Additive deterministic models of enterprises activity financial results factor analysis. Економічний розвиток держави та її соціальна стабільність: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 15 трав. 2019 р. Полтава: Пусан АФ, 2019. Ч. 1. С. 30-32.

23. Онищенко С., Глушко А. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємств у сучасних умовах. *Науковий Вісник Одеського національного економічного університету. Збірник наукових праць*. 2023. № 7-8 (308-309). С.145–154.

24. Козлянченко О.М. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства при загрозі банкрутства / О.М. Козлянченко. *Актуальні проблеми економіки*. №10(112). 2011. С.182–187.

25. Івченко Л. В. Аналіз фінансового стану підприємств: інформаційне та методичне забезпечення / Л. В. Івченко, О. Є. Федорченко. *Фінанси, облік і аудит : зб. наук. пр.* / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; редкол.: А. М. Мороз (голов. ред.) [та ін.]. Київ : КНЕУ, 2015. Вип. 1. С. 197–210.

26. Квасницька Р. Інструментарій та методи оптимізації цільової структури підприємства [Текст] / Р. Квасницька. *Економіст*. 2005. №5. 73 – 75 с.

27. Салига К.С. Методичні підходи діагностування фінансового стану підприємства /К.С. Салига. *Держава та регіони. Економіка та підприємництво*. №3. 2011. С. 204-210.

28. Glushko A.D. Directions of Efficiency of State Regulatory Policy in Ukrain. *World Applied Sciences Journal*. 2009. Pakistan: International Digital Organization for Scientific Information, 27 (4), 2013, pp. 448-453.

29. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз [Текст] : підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній; За ред. проф. А. Г. Загороднього. 3-тє вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2008. 487 с.

30. Глушко А. Д., Філіп М. Ф. Науково-методичні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємств. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського: *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Випуск 23. С. 470 – 474.

31. Кальна Т. А. Прийоми фінансового аналізу: переваги та недоліки [Текст] / Тетяна Анатоліївна Кальна. *Економічний аналіз : зб. наук. праць* /

Тернопільський національний економічний університет; редкол.: А. Дерій (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2014. Том 15. № 2. С. 13-18. – ISSN 1993-0259.

32. Терен Г.М. Система показників аналізу ліквідності підприємства / Г.М. Терен. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. №8. с. 36-41.

33. Азарова А. О. Математичні моделі та методи оцінювання фінансового стану підприємства [Текст] / А. О. Азарова, О. В. Рузакова. Вінниця: ВНТУ, 2010. 172 с.

34. Кузьміна О. Система оцінки фінансової стійкості підприємства / О. Кузьміна. *Вісник Київського інституту бізнесу і технологій*. 2014. № 2. С.30-31.

35. Glushko, A. D. (2012) Otsinka efektyvnosti derzhavnoi rehulatornoi polityky u sferi vnutrishnoi torhivli v Ukraini [An estimation of efficiency of state regulatory policy is in the field of domestic trade in Ukraine]. *Ekonomika i rehion – Economy and region*, 6 (37), 82-89 [in Ukrainian].

36. Мних Є. В. Економічний аналіз [Текст] : підручник: Вид. 2-ге, перероб. та доп. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 472с.

37. Короткевич О. В. Рентабельність господарської діяльності підприємств / О. В. Короткевич. *Економіка і прогнозування*. 2008. № 3. С. 61-69.

38. Герега В. Система показників рентабельності для оцінки ефективності роботи підприємства / В. Герега, Ж Шевчук. *Актуальні проблеми аграрної економіки: теорія, практика, стратегія*. 2017. с. 26-29.

39. Власюк Н.І. Оцінка ділової активності підприємств / Н.І. Власюк. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2004. Випуск 14.4. С. 172-176.

40. Фаріон В. Я. Аналітична оцінка ділової активності та рентабельності підприємств / В. Я. Фаріон. *Інноваційна економіка: Науково-виробничий журнал*. Тернопіль : СПП «ТАЙП». 2013. № 10 (48). С. 27-33.

41. Костецький Я.І. Факторний аналіз рентабельності діяльності сільськогосподарських підприємств / Я.І. Костецький. *Економічний аналіз*.

2012. Випуск 10. Ч. 4. С.179-181.

42. Нечаєва І., Хандога М. Оцінювання фінансового стану підприємства на основі фінансової звітності, складеної за міжнародними стандартами / І. Нечаєва, М. Хандога. *Економічний аналіз*. 2013. №12, част. 2. С. 290-295.

43. Рябенюк М.О. Стан та рівень забезпеченості підприємств основними засобами / М.О. Рябенюк. *Уманський державний аграрний університет* URL: http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_99/39.pdf.

44. Приймак І.І. Стратегічний аналіз фінансової стійкості підприємства / І.І. Приймак. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики*. 2012. №3(19). С. 55-68.

45. Олександренко І.В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства актуальні проблеми економіки / І.В. Олександренко. 2014. №6(156). С. 419-426.

46. Кривдюк А.В., Яцишина С.Є. Дослідження економічної категорії платоспроможності підприємства / А.В. Кривдюк, С.Є. Яцишина. *Економічний простір*. 2008. №15.

47. Марченко О. І. Фінансові аспекти ділової активності [Текст] / О.І. Марченко. *Фінанси України*. 2007. №5. С.136- 143.

48. Турило А.М. Теоретико-методичні підходи до визначення поняття «економічна активність підприємства» / А.М. Турило. *Фінанси України*. 2011. №10. С. 79-84.

49. Гарасюк О.А. Проблеми щодо сутності поняття «ділова активність підприємства» / О. А. Гарасюк, М. Ю. Ігнатенко. *Вісник КТУ*. 2010. №22. С. 63-69.

50. Камінський С.І. Основні тенденції зміни тривалості фінансового циклу на підприємствах торгівлі / С.І. Камінський. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 19. С. 96-99.

51. Фальченко О.О., Артеменко О.І. Особливості формування фінансових результатів / О.О. Фальченко, О.І.Артеменко. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2015. № 26 (1135). С. 154-157.

52. Городинська Д. Економічна стійкість підприємства / Д. Городинська. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. № 10 (42). С. 141–146.
53. Обушак Т. Сутність фінансового стану підприємства / Т. Обушак. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 9. С. 92–100.
54. Рудницька О. Шляхи покращення фінансового стану українських підприємств / О. Рудницька, Я. Біленька. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2009. № 639. С. 132–138.
55. Данильчук І. Сутність фінансового стану підприємства та пошук управлінських рішень щодо забезпечення його ефективності / І. Данильчук. *Економічний вісник університету*. 2011. № 17/2.
56. Карпенко Г. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства / Г. Карпенко. *Економіка держави*. 2010. № 1. С. 61–62.
57. Крайник О. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / О. Крайник, Є. Барвінська. Львів, 2003.
58. Мороз Е. Економічні особливості застосування факторингу в Україні / Е. Мороз, І. Грисюк. *Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції*. 2010. № 3. С. 47–57.
59. Смачило В. Оцінка фінансової стійкості підприємств / В. Смачило, Ю. Будникова. *Економічний простір*. 2008. № 20/2. С. 35–40.
60. Кармазін В.А., Савицька О.М. Економічний аналіз: практикум. К.: Знання, 2007. 255с. ISBN 978-966-346-342-1.

ДОДАТКИ